

TOPLUM

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ

sayı: 46

2 Mart 1973

250 kuruş

**KALE,
İÇİNDEN
YIKILIR**

Yoksulluk Edebiyatı

Bir ara, Türkiye'deki genel müdürlerin en vatanseverinin (Bu vatanseverlik bazılarının tekelinde olduğu için herkese nasip olmamaktadır) bir açıklamasını dinlemiştik. Sayın Genel Müdür, TRT'yi yoksulluk edebiyatı yapanlara borazan yapmaya çağını açıkladı. Sayın Genel Müdür, TRT'nin, yoksulluk edebiyatına borazan olmayacağını açıkladı ama, yoksulluk edebiyatının ne olduğunu açıklamadı. Biz, bil meyenler için, bu konuyla ilgili bir sözlük hazırladık. Öğrenmek isteyenler okuyabilirler.

YOKSULLUK : Gerçekte olmayan, buna karşılık bölücülerin uydurup aldatılmış dilcilerin sözlüklere aldıkları bir kelimedir. Vatan, millet, sakaryalı söylevlerde asla bulunmaz.

ZENGİNLİK : Çok az kişi, alinteri ile kazanılandan fazlası için hırsızlık der ama, bütün vatanseverler gibi biz de bunun, Tanrının sevgili kullarına verdiği bir nimet olduğunu biliyoruz.

EDEBİYAT : Yoksullar için yapılanca boş, gereksiz, can sıkıcı olan lâf; zenginler için yapılanca gerekli, anlamlı, insanı ayışığı gibi saran büyüü söz.

YOKSULLUK EDEBİYATI : TRT'de yapılamayan edebiyat. Ülkenin yoksullarının sorunlarını ele alan, insanlık onurunu savunan, uluslararası geçerliği olan edebiyat. Bizde, bizi bırak bütün uluslarda geçerli olan bu edebiyattır. Ama biz bunun bir yanılma olduğuna inanıyoruz ve bu yüzden ona borazan olmuyoruz.

ZENGİNLİK EDEBİYATI :

Yoksulluk edebiyatı yapılmadığına göre bu yapılır TRT'de. Sanat sanat içindir; sanat için sanat ise patron içindir, sözünün kısa adıdır, ya da imzası... Daha çok, renkli film yapan prodüktörlerin, parlak sanatçıların ve siyasilerin işine yarar. Buluş çağına yeni giren çocukların, işten bunalan

ev kadınlarının, cahil seçmenlerin çok sevdiği bir edebiyat türüdür. İnsanı hem baştan, hem de sandıktan çıkarır bu edebiyat. Gözyaşı, aşk, ihanet, kadın derisi, yumruk, palavra, uyku temel öğelerindedir. Kahramanları Herkül'den daha yiğit, Mecnun'dan daha aşk dolu, ermişlerden daha doğru kişilerdir. Temiz beyinleri yıkayarak daha temiz yapar. Bazı vatan sevgisinden yok sunların dediğine göre, satırlarının arasında emek - sermaye kardeşliğinin övgüsü yatarmış. Bunu bilmeyiz ama, incelendiğin de görülecektir ki, bu edebiyat, şu yalancı dünyanın bencilleri olmadan olamayacağını yayan bir bencillik övgüsünden başka şey değildir.

Yoksulluk ve zenginlik edebiyatı arasında yine de fazla fark yoktur. Zenginlik edebiyatı yapılmış kitaplar bakkalarda keşe kâğıdı olarak kullanılır; yoksulluk edebiyatı yapanlar ise Nobel Armağanı gibi şeyler alırlar.

BİLGİSİZLİKTEN DOĞAN

YOKSULLUK EDEBİYATI : En acınacak edebiyat türüdür. Gerçek edebiyata, bazı çevrelerden buyruk alarak, yoksulluk edebiyatı demekle yapılır. Bu edebiyatı yapanların ne edebiyatla, ne de başında buldukları işle uzaktan yakından bir ilişkileri yoktur, duyurulur...

YAZMAK : Boşa zaman harcamak, daha kötüsü nifak yaratmaktır. Bu gereksiz işle uğraşmaktansa, bir ağanın tarlasında pamuk toplamak memleket ve millet menfaati açısından daha yararlıdır. Bazılarının sandığı gibi, memleket deyince ağanın tar

lası, millet deyince patronlar ve ağalar demek istemiyoruz. Buna rağmen, memleket ve millet menfaat açısını, ağanın ve patronun çıkar açısı olarak görme-yenlerin bozguna yazarlar olduklarına inanıyoruz...

Yazmakla uğraşanları ikiye ayırabiliriz: **EDEBİYATÇI:** Zengindir. Edebiyat sözüne ulanan —çı eki meslek adı türetir. Üzümcü gibi. Üzüm alıp satan, edebiyat alıp satan... Verilen paraya göre bol bol ismarlama yazı yazarlar. Genellikle vatan ve millet menfaati için çalışan gazetelerden birine yamanırlar. Evin alt ve üst katında vuruşanlarla ilgili incelemeleri yayınlanır bil-mem nereden.

YAZAR : Keçi gibi inatçı insanlar... Yoksulluk edebiyatı yaptıklarından karınları açtır. Biraz belini doğrultanı, yoksul öğrencilerin okuması için vakıf kurmaya girer. Ama bunu gazetecilere fotoğraf çektirip özel sektörün gerekliliği ve yarı üstüne nutuk atmadan yaparlar. Sanki devletin vekiliymiş de onun yapacağı işleri yapıyor. İnsanlık görevi mi? O başka canım.

Bu yazar denilen kişiler bir garip oluyorlar. İnsan sevgisi, doğruluk, güzellik gibi gereksiz şeyler yüzünden başlarına gelmeyen kalmaz da yine de bildiklerinden şaşmazlar. Tutuklanırlar, dövülürler, sürgün edilirdir de yine akıllanmazlar.

KITAP : Bazıları cehennem ateşine, bazıları cennete atılan kâğıt tomarı. İçlerinde yoksulluk edebiyatı varsa, vatan ve millet menfaati için, yakılırlar ve bulunduranlar tutuklanırlar. Yayınlayanlar ise...

BALYOZ : Vatan ve millet menfaatini koruyan bir âlet. Genellikle yoksulluk edebiyatı yapanların başına inmesi gelenek olmuştur.

Rıza Zelyut
(Van)

TOPLUMDA

HABERLER / YORUMLAR

BU
HAFTA

**Politika ve
ötesi
Sesler nereden
 geliyor?
 Yazan:**

Mehmed Kemal

11'inci sayfada

- 18 ve 19'uncu sayfalarda, «İşçiler» başlığı altında, Sosyal Sigortalar Kurumu ile ilgili bir haber yer alıyor.
- 17'nci sayfadaki «Basın» da Ankara Gazeteciler Cemiyeti'nin geçen hafta yapılan kongresi ile ilgili haber var.
- Arşiv 20 ve 21'inci sayfalarda. «Hafıza-i beşerin nisyan ile malû olduğu» ama «Arşiv'in asla unutmadığı» bir kere daha ispatlanıyor.
- Afrika 73, 24'üncü sayfa da.

**Âile var
 Yazan:**

Mehdi Zıt

9'uncu sayfada

**TOPLUM'a
 göre**

**Ecevit'i kızdıran
 Yazan:**

Turhan Erker

6'ncı sayfada

- Dünya haberleri 22 ve 23'üncü sayfalarda. Bu sayfalardaki Ortadoğu raporu'nun konusu, İran: «Şah'ın töresi, İran'ın çilesi».
- Haber sayfalarımızda, «Demokrasi» başlığı altında, geçtiğimiz günlerde hızla gelişen politik olaylar anlatılıyor.

Mizah

**25'inci sayfadan
 başlıyor**

**Hasan Hüseyin
 Turhan Selçuk**

**Semih
 Balcıoğlu
 Ferruh
 Tonguç**

TOPLUM'dan

Sevgili Toplum okuru,

Eskilerin bir sözü vardır: «Demirci korktuğu yeri döver.» Son aylarda herkesin birer demokrasi havarisî kesilmesinin nedeni de bu olsa gerek. «Hesap vereceğimiz tek yer millettir» den, «millet ne isterse o olacaktır» a; «millet hakimi-yeti» nden, «parlamentonun iradesi» ne kadar her çeşit demokrasi nutku piyasada. Elbette demokrasi, elbette ulusun egemenliği... Ama insaf edilsin, devr-i iktidarında, halkın isteklerine kulaklarını tıkamış bir kimse-nin şimdi «halk ne isterse o olacaktır» demeye hakkı var mı?

Halk işsiz mi kalmak istiyordu? Halk toprak-sız mı kalmak istiyordu? Halk pahalılığın o dayanılmaz yükü altında ezilmek mi istiyordu? Bugün halka saygı gösterme çabıyla dolaşan Süleyman Bey, 12 Mart'tan önce, halkın iş isteğini, toprak isteğini, ucuzluk isteğini, eğitim eşitliği isteğini karşılayacak hangi girişimde bulunmuştu?..

«Anayasamız Cumhurbaşkanının nasıl seçileceğini göstermiştir, Anayasa'nın emrettiği olacaktır» diyen Süleyman Bey, Anayasa'nın «sosyal ve iktisadi haklar ve ödevler» başlığını taşıyan bir bölümü bulunduğunu niye bir türlü hatırlamaz?..

Demokrasi sadece sandıktan çıkmak değildir. Demokrasinin en önemli niteliklerinden biri de diyaloglar rejimi olmasıdır. «Milletin isteğiyle» «sandıktan çıkmış» dahi olsa, çoğunluk partisinin lideri, çağımız demokrasisinin başlıca özelliklerinden biri olan ve yurdumuzda «Anayasal kuruluşlar» diye adlandırılan müesseselerle, baskı gruplarıyla diyalog kuracaktır, kurmak zorundadır.

Demokrasiyi sadece sandıktan çıkmak zannedenler, gün gelir, parlamentoda çoğunluğa sahip bulunsalar dahi, hükümet koltuğuna uzaktan bakıp, ağızlarını şapırdatmadan başka birşey yapamazlar...

TOPLUM

cuma günleri yayınlanır haftalık
siyasi haber ve yorum dergisi

GAMAYA Gazetecilik
Matbaacılık ve
Yayın Limited
Şirketi adına
Sahibi ve Genel
Yönetmeni
Turhan ERKER

• Sorumlu Yazı İşleri
Müdürü :
Abdullah Emre İleri

TEL : 18 07 59

YÖNETİM YERİ :

Meşrutiyet Caddesi
Hatay Sokak 10/15
Bakanlıklar - Ankara

HABERLEŞME •
Posta Kutusu 160
Ulus - Ankara

TOPLUM Dergisinin
bu sayısı, **Başkent**
Matbaacılık tesisle-
rinde dizilmiş, ve ba-
sılmıştır. Klişeler
Emek Klişecilik'te
yapılmıştır. Dağıtım:
Hür Dağıtım

ABONE

6 aylık (26 sayı)

65 TL.

Yıllık (52 sayı)

125 TL.

Yurt dışı (Uçak)

190 TL.

ABD (Uçak) 310 TL.

İLÂN TARİFESİ

Arka kapak 5.000 TL.

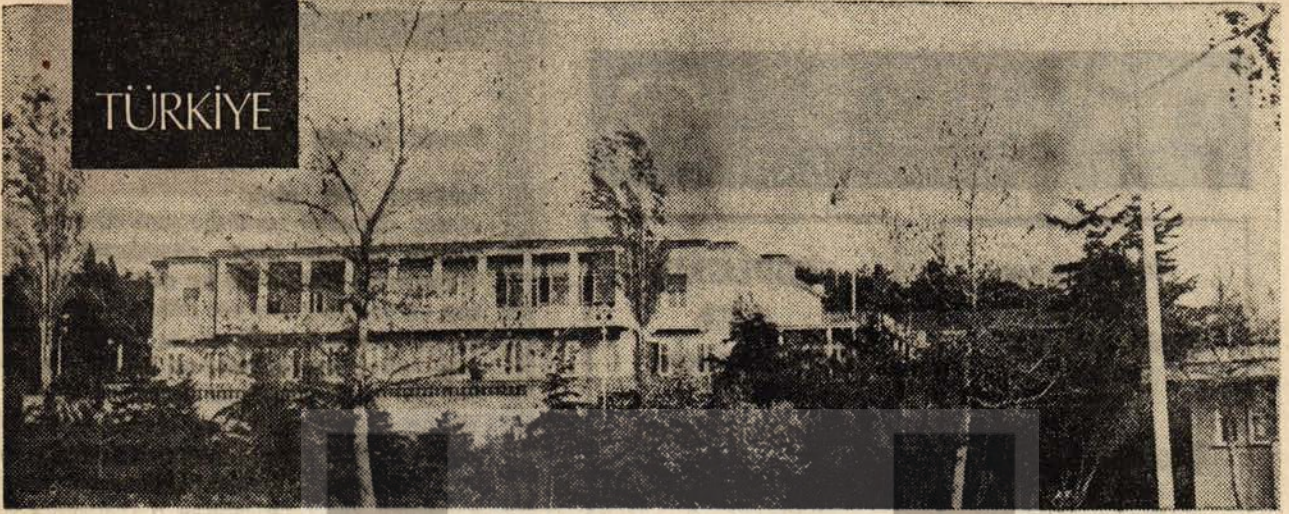
(renkli)

Sütun cm. 50 TL.

Arka kapak 4.000 TL.

(siyah-beyaz)

İç sayfalar 3.000 TL.

CUMHURBAŞKANLIĞI KÖŞKÜ : Yeni sahibi 11 gün sonra belli olacak...

Demokrasi

Sorunlar çözümlenmeli

Suçmen yurttaşın sandık başına gidip, Türkiye'de yeni bir iktidar dönemi açmak üzere oyunu kullanmasına yedibuçuk ay gibi bir zaman kalmış olmasına rağmen, Türkiye henüz önemli sorunlarını çözümlenmiş değildir. Bu sorunların başında da Cumhurbaşkanlığı seçimi gelmektedir.

Geçen hafta Ankara'da olup bitenlere ve özellikle AP Genel Başkanı Demirel'in güttüğü politikaya bakınca, demokrasinin kolay kolay ve ârızasız olarak «selâmete» ulaşacağı yolundaki umutlar sarsılmakta ve ortaya, pek de iç açıcı olmayan bir görünüm çıkmaktadır. Artık anlaşılmıştır ki, Türk politikacısı, Cumhurbaşkanlığı seçiminin başarılı bir sınavla geçiştirmediği, demokrasinin ârıza almadan düzliğe çıkması kolay olmayacaktır.

Gerçeği söylemek gerekirse, geçen haftanın, insanı umutsuzluğa sevkeden olaylarının başlıca sorumlusu, AP Genel Başkanı Demirel'in ta kendisidir. Demirel, bir anlaşılmaz tutum içinde, 12 Mart'ta kaybettiği iktidarına karşılık Cumhurbaşkanlığı makamını işgal etme hevesine düşmüş, aslında olumsuzluk ifade etmeyen bir takım sözlerle ortaya atılarak, yurttan olumsuz bir havanın esmesine sebep olmuştur.

Cumhurbaşkanlığı makamını

çelişki içinde bazı görüşler ve davranışlarla ele geçirme hesabı içinde bulunan Demirel, bir yandan «sıkıyönetim altında da seçim olabileceğini» savunurken, bir yandan da özgürlükçü kesilmekte ve Cumhurbaşkanını «Türkiye Büyük Millet Meclisinin kendi hür iradesiyle seçeceğini» söylemeye devam etmektedir. Sanki Cumhurbaşkanını, Parlâmentonun «kendi hür iradesiyle» seçmesinin karşısında bulunan kimse varmış gibii..

Şaşkınlık belirtileri mi?

AP Genel Başkanının bilmezlikten gelmeye çalıştığı şey şudur: Elbette kimse, Anayasa hükümlerinin dışına çıkarak bir Cumhurbaşkanlığı seçimi yapmak veya yaptırmak niyetinde değildir. Ama, memleketin gerçekten «selâmetini» düşünenlerin niyeti, Cumhurbaşkanlığı gibi bir yüksek makamı, Demirel iktidarı gibi «cumhuriyetli uçurumun kenarına» girmişlerin eline bırakmamaktır, memleketin birkaç yıldan beri içine düştüğü bunalımlardan başlıca sorumlu olanlara bu makamı, parmak hesabıyla ve iltihak oyunları ile kaptırmamaktır. Ve böylece ikinci bir «uçurum kenarı» macerasından ülkeyi uzak tutabilmektir.

Demirel, işte bunu anlamamakta veya anlamamış görünmeyi tercih etmektedir. Onun içindir ki, son günlerde amansız bir özgürlük savunucusu kesilivermiş,

onun içindir ki, son haftaların 1 numaralı 1961 Anayasası mücahidi olup çıkmıştı! Buna rağmen, açık vaziyet almaktan da çekinmektedir. Artık belirgin hale gelmiş gibi olan Cumhurbaşkanı adayını destekleyip desteklemeyecekleri sorulduğu zaman, «Parlâmentonun iradesine tesir etmemek» için konuşmamakta; kendisinin aklında bir aday bulunup bulunmadığı yolundaki sorular karşısında da, «aday göstermek diye bir müessese yoktur» gibi cevaplar vermektedir.

Dolambaçlı açıklıklar

Geçen haftanın son günlerinde verdiği demeçlerde ise politikasını daha geniş bir cepheye itikal ettirmiştir. Şöyle demektedir:

«— Demokratik cumhuriyet yerine başka bir idare şeklinin aranması kadar, sakat bir düşünceye sahip olanların da hali hüsrandır.»

Kimdir bu, «demokratik cumhuriyet dışında başka bir idare biçimi isteyenler» ve kimlerdir «sakat düşünceye sahip buldukları için hüsrana uyrayacaklar?» Hedef açık değildir ama, Demirel'in bu sözlerle kimi ve kimleri kastetmek istediği de aşağı yukarı anlaşılmalıdır: Cumhurbaşkanlığı makamını, iltihak oyunları ile elde ettiği parmak çoğunluğuna teslim etmek istemiyenler!..

Ama haftanın ortalarına doğru, belirmeye başlayan görüşler karşısında Demirel'in bu politikasının iflâs etmek üzere bulunduğu anlaşıldı. Zira, memleketin politik hayatında ağırlığı bulunan güçler, Demirel'in sürdürmekte olduğu politikanın içyüzünü kamuoyuna anlatmaya başlamışlar ve iktidar dönemindeki tutumlarıyla hem memleketi bir «**uçurum kenarına**» getirmiş, hem de şimdi savunuculuğunu yapmaya kalktığı demokrasiyi tedavisi güç yaralar almak zorunda bırakmış olan bir zihniyetin Devlet Başkanlığı sorumluluğunun altından kalkamayacağı gerçeğini ortaya koyma görevlerine sarılmışlardı.

Yanılıcı görüntüler

CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, Demirel'in bu politikasını, İzmir'de düzenlenen kapalı salon toplantısında yaptığı konuşmada şöyle eleştirdi:

«— Sayın Demirel 'Anayasa inançsızlığı, içinden çıkılmıyacak bir durum yaratır' demiş. Doğru söylemiş. İşte Demirel'in kendisinin de memleketi içinden zor çıkarılabilecek bir duruma sokmuş olması, kendisinin ve partisinin Anayasaya inançsızlığının sonucudur.

Çok kişi, CHP ile AP'yi aynı görüntüde gördüklerini söylüyorlar. AP ile aynı kalenin içinde bulunduğumuz için böyle bir görüntü zaman zaman doğuyor olabilir. Fakat bu, sadece bir görüntüdür. Bu çabayı sürdüren yalnız AP değil, Parlâmentonun tüm tutucu çoğunluğudur. Biz, demokrasiyi için den veya dışından yıkmaya çalışın bütün tutucu güçlerin karşındayız. Bizim kurtarmağa çalıştığımızla, onların kurtarmağa çalıştıkları ayrı ayrı şeylerdir. Bizim yalnız yoğurt yivimiz başka değil, bizim yoğurdumuz da başka... Mavası da başka bu yoğurdun. Mavası, halk sevgisidir. Bu mava tuttu CHP'de. Bugün toplumda barış isteklerini söyleyenler, yakın geçmişte, amaçlarına ulaşabilmek için bütün umutlarını, sokaklarda gençlerin birbirini vurmasını görmeye başlamışlardı. Gençleri öldürmek, istedikleri anayasa ve eğitim değişikliklerine ulaşma balıklık kazandırmaya kalkmışlardır. Meclis kürsüsünden, '25.30

üniversite hocasını sallandırmalı' diyen zihniyetle, bütün üniversite hocalarını ve bütün toplumu susturmak isteyen zihniyet arasında demokrasi açısından hiçbir fark yoktur. Olsa olsa, ilkelik bakımından derece farkı vardır.»

Cumhurbaşkanlığı Sorunu

Ecevit, aynı konuşmasında, Cumhurbaşkanlığı sorununa da değindi. CHP liderine göre, Cumhurbaşkanının yetkileri Anayasa sınırları içinde kalacaksa, olağanüstü yetenekte bir kimse aramaya lüzum yoktu. Seçilecek kimsenin kişiliği o mevkiin şerefiyle ve o mevkiin gerektirdiği iyi niyetle ve sağduyu ile orantılı olsun, yeterdi. Bir ülkede demokrasi ne kadar iyi işlerse, o ülkede devlet başındaki kimsenin adı ve varlığı o kadar az iştilirdi. Önemli olan, Türkiye'yi o duruma getirebilmektir. Bunun da temel koşulu, devlet yönetimini tam anlamıyla sivilileştirmek ve demokrasiyi tam işletmektir.

CHP lideri, Cumhurbaşkanlığı konusunda taahhüt verildiği yolunda ortaya atılan söylentilere de değindi ve şöyle dedi:

«— Bizim, Cumhurbaşkanlığı konusundaki davranışımızın bir yeni bunalım etkeni olmayacağına herkes güvenmelidir. Nitekim, hükümetten çekilirken de bunalım etkeni olmamaya dikkat etmişizdir. Şunu açık ve kesin olarak be-

lirtmek isterim: Açık veya kapalı hiçbir görüşmede CHP'nin, Cumhurbaşkanlığı ile veya bir başka konu ile ilgili hiçbir taahhüdü olmamıştır.»

Kontenjan Grubunun bildirisini

Ecevit'in bu konuşmayı yaptığı gün, Cumhurbaşkanlığı Kontenjan Grubu da bir bildiri yayınlamaya, «partiler ile Silâhlı Kuvvetler arasındaki görüşmelerin Cumhurbaşkanlığı Sunay'ın başkanlığında yürütülmesini» istedi. Kontenjan Grubunun bildirisini şöyleydi:

«Öteden beri yapılan ve 1973 yılı bütçesinin Türkiye Büyük Millet Meclisindeki görüşmeleri sırasında ağırlaşan tartışmalar ve son zamanlarda sorumluluk taşıyan kişilerin çeşitli beyanlarıyla 21 Şubat 1973 tarihinde yayınlanan Silâhlı Kuvvetler bildirisini ve bu bildiri etrafındaki yorumlar, memleketteki olağanüstü siyasi durumun iki yıllık bir zamana rağmen iyileşecek yerde tehlikeli bir çekişme havası içine girdiğini göstermektedir.

Halbuki, zaruret ve isabetini ispatlamış olan ve bütün Anayasa kuruluşlarının zamanında benimsenmiş bulunan 12 Mart 1971 tarihli muhtıranın henüz hedeflerine tam olarak varmamış olması, 13 Mart 1973 tarihinde yapılacak Cumhurbaşkanlığı seçiminin önem ve bundan sonraki genel

ECEVİT GAZETECİLERLE : «Önemli olan demokrasiyi işletmek...»

Ecevit'i kızdıran

Sayın Ecevit, 12 Mart 1971'den beri, bunalımın kaldırılması için gerekli her tedbirin Parlâmento içinde bulunabileceğini inançla söylemiştir. Demokratik özgürlüklerin korunması uğruna da — özen göstererek — AP ile karşı karşıya gelmemeye çalışmıştır.

CHP Genel Başkanı'nın, geçen hafta birdenbire bu tutumunu değiştirdiği görülmüştür.

Buca'da yaptığı konuşmada, «çok kişinin AP ile CHP'yi aynı görüntüde gördüklerine» değinen Sayın Ecevit:

«AP ile aynı kalenin içinde bulunduğumuz için böyle bir görüntü zaman zaman doğuyor olabilir. Fakat bu, sadece bir görüntüdür. Ama AP, demokrasi kalesini içinden yıkan çabalarını aralıksız sürdürüyor. Bu çabayı sürdüren yalnız AP değil, Parlâmentonun tüm çoğunluğu. Biz, demokrasiyi içinden dışından yıkmaya çalışan tüm tutucu güçlerin karşısındayız.»

demek zorunda kalmıştır.

Yine Özgür İnsan dergisinin Mart sayısına yazdığı başyazıda Sayın Demirel'i «fetvacılık»la suçlamaktan kendini alamamıştır.

Anlaşıyor ki, CHP Genel Başkanı, kale savunması için de olsa, nezaket uğruna da olsa, bazı gerekleri kamuoyuna — kendine özgü ölçülerin de üstüne çıkarak — açıklayacak derecede kızdırılmıştır.

Sayın Ecevit'i, tüm sağduyu sahipleriyle birlikte çileden çıkararak şey, Sayın Demirel'in, içtenlikli ve doğru politikaya yakışmayan «hesapçılığı» olmuştur.

★

Sayın Bozbeyle «git dedikleri zaman gidiyorlar da, gel dedikleri zaman gelmiyorlar» diyerek, bu hesapçılığın öyküsünün nasıl başladığını kamu oyuna tam zamanında hatırlatmıştır.

12 Mart 1971 günü tıptı tıptı evine giden Sayın Demirel'in, o sıralarda durmadan konuşan Sayın Ecevit'i desteklemenin «d» sini bile aklından geçirmediği unutulmamıştır.

Sonra aradan iki yıla yakın zaman geçmiştir. 12 Mart hareketinin —bütün saptırma çabalarına karşın— rejimi «DEMOKRATİK KURALLAR İÇİNDE» rayına oturtacağı anlaşılınca, Sayın Demirel de kompütürünün düğmesine basmıştır. Ortaya çıkan kartta gözükten hesap şudur:

Nasıl olsa seçimlere gidilmektedir. Halk seçimlerde iradesini belli edecektir.

12 Mart'tan beri, kendi içinde ve yurt çapında, hak adına yılmadan, çekinmeden, bütün tehditlere göğüs gererek mücadele veren parti de CHP'dir.

Büyük bir iyimserliğe sapmayan bir yaklaşımla bile, bu CHP'nin oylarının artacağı kesindir. Son belediye seçimleri de bunu göstermiştir.

Yine büyük kötümserliklere kapılmadan

— Sayın Demirel'in, hiçbir olayda güç ve otorite göstermeyen, ülkeyi 12 Mart'ın eşliğine getiren, kendisine «git» dedirten, türlü iddialara vesile veren bir başbakan oluşunun— AP'nin alacağı oyları hiç azaltılmayacağı kabul edilse bile, Milli Selâmet Partisi'nin ve siyasal hakların geri verilmesi konusundaki içtenliksiz tutumunun götüreceği oylar gözönüne alınırsa, AP'nin tek başına iktidarı alması hayal olmaktan öteye geçemeyecektir.

Bu, büyük gurultular içinde kendine «müstakbel iktidar» süsü veren AP'nin karşı karşıya bulunduğu hazin gerçektir.

Oyleyse yapılacak şey —gidecek oyları tutmak olanaksız olduğuna göre—, en büyük rakibin oyunu azaltacak çareler bulmaktır.

Bunun için de:

1. CHP'nin iki yıldır yaptığını yapmağa özenmek,
2. CHP'nin üstüne, onun halkla bütünleşmesini örtecek gölgeler düşürmek, gerekmektedir.

Yersiz ve nedensiz olarak Silâhlı Kuvvetlere karşıymış gibi davranışlara girmek, Cumhurbaşkanlığı seçimini bir kabadayılık vesilesi durumuna sokmak, hep bu hesapların ürünüdür.

Seçime gidilecek bir dönemde kişisel tehlikesi olmayan bu çıkışların yenilgiyle sonuçlanması da AP'nin yararına değildir. Çünkü, o zaman da yine Türk Ulusunun bir büyük hazinesinden—mağdurlara acıma duygusundan— çöplenecek fırsatını elde edeceklerdir.

21 Şubat Bildirisi yayımlandığı gün Millet Meclisi AP kulisinde dolaştırılan sözler ise CHP'yi yıpratma taktiğinin ilk belirtileridir.

Neymiş? «Eğer CHP desteklerse işin içinden çıkarılmıyış».

CHP özgürlükleri ve Anayasayı savunurken, bütün tutucu güçlerle birlikte özgürlükleri, Anayasayı hançerleyenler, ortada özgürlükle ve Anayasa ile ilgili bir durum yokken, CHP'den, pir aşkına AP'ye destek istiyorlar!

Bunun olmayacak iş olduğunu bilmemeleri olanaksız.

Ama, «Meclisin dediği olur, Anayasanın dediği olur» diyerek uçurdukları balonlarla, kamuoyuna CHP'nin ters görüntüsünü vereceklerini sandıkları için, bunu bilmezlikten geliyorlar.

CHP'ye AP'yi desteklemek değil, AP'nin bu balonlarını patlatmak düşüyor

TBMM üyeliği niteliğini kazanmış her yüksek öğrenimli yurttaşın, bir AP'li (affederseniz, bir Demirel-li) kadar Cumhurbaşkanı olma hakkı vardır. Bu hakkın demokratik özgürlükler ve Anayasa ile çatışan tarafı ise yoktur.

seçimler, Cumhuriyet idaremizin 50 yıllık tarihi içinde, halen ciddi bir durumun yaşanmakta olduğunu, her türlü kuşkudan uzak olarak hepimizin gözleri önüne sermiş bulunmaktadır.

Böylece demokratik hayatın vazgeçilmez unsurlarına dahil partilerle Cumhuriyetin teminatı olan Silahlı Kuvvetler arasında şu veya bu şekilde zamanla beliren zıdlaşmaların hür demokratik parlamenter rejimimizin kaderi üzerinde istenmiyen sonuçlar doğurması ihtimali belirmiştir.

Senato Kontenjan Grubu, parti lider kadroları ve Silahlı Kuvvetler Komutanları arasında başlayan görüşmelerin Sayın Cumhurbaşkanımızın riyaset ve idaresinde yürütülerek ve memleketin yüksek menfaatlerine ve geleceğine uygun düşecek güven verici bir sonuca bağlanmasında yarar bulunduğu kanısına varmış ve durumu Sayın Cumhurbaşkanına arz etmiştir.

Cumhuriyet Senatosunda 1973 yılı bütçesinin kapanış konuşmasında memleketin siyasi hayatı üzerindeki görüşlerini açıklamış olan Kontenjan Grubu, son günlerin beliren havası içinde, bu görüşlerini de kamuoyuna açıklamayı yararlı bulmuştur.»
Bir takım temaslar

Bu bildirinin yayınlanmasından önce, Kontenjan Grubu Başkanı Fahri Korutürk, daha sonra da Kontenjan Grupundan Özer Derbil, Bahriye Üçok, Cihat Alban ve Selâhattin Babüroğlu, Çankaya Köşküne çıkarak, Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay ile görüşmüşlerdi.

Sunay daha sonra, Genel Kurmay Başkanı Orgeneral Faruk Gürler ve Başbakan Ferit Melen ile haftalık mütaad görüşmesini yapmış, bu görüşmelerden sonra da Senato Başkanı Tekin Arıburun ile Millet Meclisi Başkanı Sabit Osman Avcı'yı kabul etmişti.

TOPLUM muhabirinin edindiği bilgiye göre, Sunay, Kontenjan Grubu Başkanı Fahri Korutürk'ün «başlamış olan görüşmeleri» sürdürmesi konusundaki görüşünü prensip olarak benimsemiş, fakat bunu gerçekleştirmeden önce bazı temaslar yapmayı uygun bul-

muştu. Bu temaslar sonunda da önümüzdeki hafta içinde siyasi parti liderleriyle görüşmeyi kararlaştırmıştı. Bu görüşme toplu halde mi, yoksa teker teker mi yapılmalıydı? Şimdi Sunay, bunlardan hangisinin daha yararlı sonuç verebileceğini tesbit edecek ve görüşmeyi buna göre başlatacaktı. Siyasî çevrelerde belirtildiğine göre, Sunay'ın liderlerle yapacağı bu görüşmeden sonra, Cumhurbaşkanlığı sorunu bir çözüme bağlanmış olacaktı.

Şimdi merakla beklenen, bu görüşmelerin nasıl bir sonuç vereceğidir.

Demirel'in temasları

Silahlı Kuvvetler temsilcilerinin görüşme isteğini «kendine özgü nedenlerle» yerine getirmiyerek «kaçıman» Demirel de geçen hata içinde Senato ve Meclis Ba-

TEKZİB

Gazetelerde, benimle ilgili şöyle bir haberin yer almış olduğunu teessüf ve teessürle haber almış bulunuyorum: «Kadri Eroğan, 35 profesörün ipe çekilmesini istedi».

Hilâf-ı hakikat bu gibi haberleri şiddetle tekzip ederim. Bir kere ben, 35 profesör dedim, 15 profesör dedim. Her şahada tasarrufa gidilmesi gereken bir devirde, ip israfının şiddetle karşısında olacağımı efkârı umumiye çok iyi bilmektedir. İkincisi, ben, «ipe çekin» demedim, «ipini çekin» dedim. Her iki sözde de «ip» varsa da, anlam bakımından aralarında hayli mesafe bulunduğu insat ile düşünülmelidir. İpe çekmek ayrı şeydir, ipini çekmek ayrı... Bizim lûgatimizde, ipini çekmenin anlamı şudur: lhtar, takbih, ihraç, tard, hafif hapis, orta hapis, ağır hapis, müebbed hapis, kürek, ip... Ve bir de, «maaşının kat'ı, rütbesinin ref'i, memuriyetten def'i».

İşbu tekzipimin ilk çıkan sayının birinci nüshasının en uygun sayfasında aynı puntolarla...

Eski Urfa Valisi, eski AP Milletvekili, halen DP Sivas Milletvekili

KADRI EROGAN

kanlarıyla ayrı ayrı birer görüşme yaptı. İlk görüşme, Avcı ile Demirel arasında oldu. Kısa süren bu görüşmeden sonra Avcı, gazetecilere, «Sanıyorum ki, bütçeden sonra görüşülecek bazı konular olacak» demekle yetindi. AP Genel Başkanı ise soruları cevapsız bıraktı.

Demirel — Arıburun görüşmesi birbuçuk saate yakın sürdü. Senato Başkanı, bu görüşmeden sonra Cumhurbaşkanlığı Cevdet Sunay'la yaptığı görüşme hakkında bilgi isteyen gazetecilere şunları söyledi:

«— İkimiz de eski birer askeriz, 15 günde bir yukarıya çıkarım. Paşanın sütlü kahvesi çok güzeldir.»

Demirel de Arıburun'la yaptığı konuşma hakkında gazetecilere şöyle dedi:

«— Meclislerin başkanlarını çeşitli konular ve Meclis faaliyetleri hakkında ziyaret eder, düşüncelerimi söylerim. Onlar da bana söylerler, sonra bunları koordine ederiz. Senato'da kanunlar var. Ben onları takip ediyorum. Meclisten çıkmış Maden ve Petrol kanunları var, Hukuk reformu ile ilgili kanunlar var. Bütçe çıkınca Mecliste Üniversite ve Toprak kanunlarını ele alacağız. Bu, aşağı yukarı, reform takvimini tamamlıyor. Ben bunları takip ediyorum. Reform takvimini tamamlamaya çalışıyorum. Hedefimiz budur.»

Demirel, aynı gün, eşiyile birlikte «annesinin elini öpmek, babasının mezarını ziyaret etmek ve yeğeninin nişan töreninde bulunmak» üzere seçim bölgesi olan Isparta'ya gitti.

Adana Brifingi

AP Genel Başkanı ve eşinin rilyordu.

bir gün kalmak üzere Isparta'ya hareket ettikleri gün, Genel Kurmay Başkanı Orgeneral Faruk Gürler ile Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Semih Sancar, Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Muhsin Batur Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Kemal Kayacan ve Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Orhan Yiğit de,

beraberlerinde bazı komutanlar bulunduğu halde, askerî bir uçakla Adana'ya gittiler. Genel Kurmay Genel Sekreterliği, bu geziyle ilgili olarak yayınladığı basın bildirisinde şöyle diyordu :

«Genelkurmay Başkanı Orgeneral Faruk Gürler, Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Semih Sancar, Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Muhsin Batur, Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Kemal Kayacan, Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Orhan Yiğit, 4. Kolordu Komutanı Korgeneral Hamza Günalp, Milli Emniyet Müsteşarı Korgeneral Nurettin Ersin ile Genelkurmay Başkanlığı, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlıkları Harekât Başkanları ve Genelkurmay Sıkıyönetim Koordinasyon Daire Başkanı olduğu halde harekât, eğitim ve sıkıyönetim konularında ilgili komutanlarla görüşmek ve gerekli hususları mahallinde denetlemek üzere askerî bir uçakla saat 9.30'da Adana'ya hareket etmişlerdir.

Genelkurmay Başkanı ve beraberindekiler, havaalanında, Milli Savunma Bakanlığı Müsteşarı Orgeneral Eşref Akıncı, Ankara Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Namık Kemal Ersun, Genelkurmay İkinci Başkanı Orgeneral Turgut Sunalp, Kara, Deniz, Hava Kuvvetleri Kurmay Başkanlarıyla yüksek rütbeli diğer general, amiral ve subaylar tarafından uğurlanmışlardır.

Genelkurmay Başkanı ve beraberindekiler, Adana'ya varışlarında İkinci Ordu Komutanı Orgeneral Nihat Tolunay, Adana Valisi Nezih Orkuş, Altıncı Kolordu Komutanı Korgeneral Vecihi Akın, Yedinci Kolordu Komutanı Korgeneral Şükrü Olcay, İkinci Taktik Hava Kuvvetleri Komutanı Korgeneral Osman Alpsü, Akdeniz Bölge Komutanı Tümamiral Bülent Tarkan ve bölgedeki hava ve deniz birlikleri komutanları, general ve amirallerle diğer askerî ve mülki erkân tarafından karşılanmışlardır.»

Komutanlar, Adana gezisinden, öğleden sonra Ankara'ya döndüler.

Başbakanın açıklaması

Ben dedim ki..

TOPLUM, geçen haftaki sayısında, Melen hükümetinin durumuyla ilgili olup bitenleri anlatırken, Millet Meclisinde, MGP dışında kalan bütün partilerin Hükümetin istifa etmesi anlamına gelen görüşler ileri sürdüklerini belirtmiş ve Başbakanın bu görüşlere karşı kendini şöyle savduğunu bildirmişti :

«— Hükümet istifa etsin deniyor. Bu ağır şartlar altında Hükümet bunun sorumluluğunu almak istemiyor. Neler olacağını ben bilirim. Bunu Meclisler düşünsün.»

TOPLUM, aynı sayısında, bu olayı anlattıktan sonra şöyle soruyordu :

«Başbakanın anlaşılmayan sözü ise «neler olacağını» kendisinin bildiğini ifade etmesiydi. Acaba bunun anlamı, «benim hükümetimi düşürürseniz, neler olabileceğini ben biliyorum, siz de düşünün» müdür? Melen Hükümeti düşerse veya düşürülürse ne olabilir-di?»

Başbakan Ferit Melen, bu yazının üzerine, haftanın başında bir açıklama yapmak zorunluğunu duydu. Açıklamaya göre, gerçi Melen «Çünkü aksi halde olacağı ben biliyorum» demişti ama, hemen bunun ardından da «Bütün sorumluluklar hükümete yüklenektir» cümlesini eklemişti.

Melen'in yaptığı açıklama şöyle idi :

«1973 Mali Yılı Bütçe Tasarısının Millet Meclisinde görüşülmesi sırasında, 18 Şubat Pazar günü, Bütçenin tümü ve Başbakanlık bütçesi üzerindeki eleştirileri cevaplandıran Başbakan Ferit Melen'in konuşmasının bir bölümünün bazı dergi ve gazetelerde yanlış yorumlara sebebiyet verecek biçimde noksan aksettirildiği görülmüştür. Bu cümleden olarak, bazı dergi ve gazetelerde Başbakanın «Hükümet istifa ederse ne olacağını ben biliyorum.» şeklindeki konuştuğu öne sürülmüştür.

Başbakan Ferit Melen'in 18 Şubat 1973 pazar günü Millet Meclisinde yaptığı konuşmanın Millet

Meclisi tutanaklarından alınan kadar tenkitten sonra Hükümet düşünsün istifa etsin. Onun da cevabını arz edeyim. Bu ağır şartlar içerisinde hükümet, bir buhran yaratmanın sorumluluğunu yüklenmek istemiyor. Bunu bir başka vesileyle de bir gazeteciye ifade ettim.

«...Denebilir ki, efendim, bu kadar tenkitten sonra Hükümet düşünsün istifa etsin. Onun da cevabını arz edeyim. Bu ağır şartlar içerisinde hükümet, bir buhran yaratmanın sorumluluğunu yüklenmek istemiyor. Bunu bir başka vesileyle de bir gazeteciye ifade ettim.

Çünkü aksi halde olacağı ben biliyorum. Bütün sorumluluklar hükümete yüklenektir. Hükümet gitti de bundan oldu her şey, olacaktır. Bunu ben yüklenmek istemiyorum. Ancak, büyük meclisin de vereceği kararı hürmetle karşılayacağımızı şimdiden arz edeyim, hattâ biraz sevinçle..»

CHP

Ecevit'in açıklaması

CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, haftanın başında Salı günü, CHP Ortak Grupları toplantısında yaptığı konuşmada bazı açıklamalarda bulundu ve bu arada Komutanlarla yaptığı görüşmeden sonra «bazı girişimlerde bulunmak istediğini, ancak olumlu bir sonuç elde edemediğini» söyledi.

TOPLUM muhabirinin aldığı bilgiye göre, Komutanlarla yaptığı görüşmeden olumlu izlenimlerle ayrılmış bulunan CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, daha sonra, Cumhurbaşkanlığı seçimi sorununa yardımcı olabilmek amacıyla, AP Genel Başkanı Süleyman Demirel'le ikili bir görüşme yapmak istemiş, ancak Demirel, Komutanların davetlerinde olduğu gibi, Ecevit'in davetine de «kendine özgü nedenlerle» olumlu cevap vermemiştir.

Ecevit, Grup toplantısında yaptığı konuşmada şöyle dedi :

«— Ülke sorunlarına, rejim sorunlarına iyi niyetle çözüm arama durumunda bulunanlar arasında, resmi temaslar dışında böyle özel temaslar da olması doğaldır ve yararlıdır.

CHP yöneticileri, özel ve kapalı görüşmelerde, Partinin kesinleşmiş politikası ve kararları dışında hiçbir görüş belirtmezler. Hiçbir hükümet

lülük altına giremezler. Bu ülkeye bağlı kaldığımızı ve her zaman bağlı kalacağımızı bir kez daha belirtmek isterim.

14 Şubat gecesi yapılan görüşmede, huzur ve istikrar sağlamanın ve demokratik rejimi bir an önce bütün kurallarına işler duruma getirmenin yolları üzerinde duruldu. Reormlara, seçim sistemine, siyasal partiler kanununa, Anayasa değişikliklerine ve bir ölçüde de Cumhurbaşkanlığı sorununa değinildi. Reformlar ve Anayasa değişiklikleri konusunda, Partimizin bilinen tutumunu ve kaygılarını, açık yürekle ve ayrıntılarıyla konuşma olanağını bulduk.

Anayasada bizi rejim açısından tedirgin eden değişiklik isteklerinin Ordu yüksek katlarından geldiği izlenimi, bildiğiniz gibi, kamuoyunda yaygındır. Görüşmemizde biz, bu izlenimin gerçeği yansıtmadığı kanısına vardık. Bu kaniya varmış olmamız, demokratik rejim bakımından sakıncalı gördüğümüz Anayasa değişikliklerini önleyebilmemize yetmemekle beraber, sayın Komutanların düşünce ve niyetleri bakımından, bizim için, teselli edici ve çok sevindirici oldu. Bazı siyasal çevrelerin, kendi amaçları uğrunda, ordumuzu siyasete âlet etmek istedikleri yolundaki kuşquamız ise daha çok kökleşti. Bundan da elbette üzüntü duyduk.

Cumhurbaşkanlığı sorunu

CHP lideri, konuşmasının bundan sonraki bölümünde, Cumhurbaşkanlığı seçimi sorununa değindi, bu yolda meydana gelen gelişmeleri anlattı. Ecevit'e göre, bu konuda CHP'den herhangi bir kimse ile ilgili bir istekte bulunulmamıştır. İma yolu ile bile böyle bir istek gelmemiştir. Ancak, Cumhurbaşkanında aranılacak genel nitelikler üzerinde durulmuştur. Bunlar, demokrasiye inmiş her sağduyulu insanın, Cumhurbaşkanı ile ilgili olarak, aklına gelebilecek, niteliklerdir. Bunun dışında hiçbir ayrıntıya girilmemiştir. Türk toplumunun geçirmiş olduğu evrimin ve Anayasanın, Cumhurbaşkanında bulunması gereken tarafsızlığı büyük ölçüde güvenceye bağlamış olduğu, o bakımdan bu konuda fazla kaygı duyulmaması gerektiği yolundaki içten düşüncelerini açıklamışlardır.

Ecevit, şöyle devam etti:

— Her demokratik ülkede her zaman yararlı olacak bazı mülâhaza-

olayların içinden

Aile var

- Sen ne dersin bu işe?.
- Hangi işe?.
- Demirel'in tutumuna?.
- «Nalinci keseri» derim.
- Ne demek o?.

— Hep kendine yontmaya çalışıyor. Sanıyor ki, yarın hemen iktidarı kendisine verecekler. Verdikleri zaman da şaşırıp kalmamak için şimdiden hazırlık yapıyor.

— Biraz izah eder misin?.

— Demirel sanıyor ki, anayasayı kendi istediği biçimde değiştirir, diğer yasaları da kendi çıkarı açısından yoluna korsa, yarınki AP iktidarı yan gelip yatabilir. Kimsenin çıtı çıkmaz, o da istediğini yapar. Yalnız, anlamadığı bir şey var.

— Neymiş o?.

— Hürriyetleri kısılmış, ekonomik ve sosyal sorunları çözülmemiş bir ülkede, hiç kimse yan gelip yatamaz.

— Yatmasa bile oturamaz mı?.

— İğneli fiçıda oturur gibi oturur. Burada dahi ne kadar oturacağı belli olmaz. O, 226'yı bekliyeydün, bir bakarsın, altından iskemlesini çekivermişler.

— Ama, ona sorarsan, «anayasa ve demokrasiyi savunuyorum» diyor.

— İnsan bir şeyi hem tahrip edip, hem de savunamaz. Sen, «Aile var» hikâyesini bilir misin?.

— Bilmem. Anlatsana!.

— Bitirimin biri sinemaya gitmiş. Yanına da bir tesadüf eseri bir kadın düşmüş. Derken, biraz sonra, arka sıralardan biri yüksek sesle küfredmiş. Bitirimin yanında kadın var ya, işte ona fiyaka yapacak. Hemen ayağa fırlayıp başlamış bağırmağa: «Ulan burada küfredenin ben sülâlesini.... Burada küfredilir mi be? Aile var. Bir daha biri küfredecek olursa ben onun.....». İşte böyle. Bitirim kadına fiyaka yapmak için, küfredene hep küfreder ve her küfürün sonunda da «Burada küfredilir mi? Aile var be» dermiş. Demirel'in bu davranışı da, buna benziyor. Hem anayasanın canına okuyor, hem de kalkıp: «Anayasayı savunuyorum» diyor. Hem reformları kuşa çeviriyor ve hem de sonra kalkıp; «Reform takvimini tamamlıyoruz» diyor. Tabii, gördüğün gibi, Demirel ne Anayasayı ve ne de demokrasiyi savunuyor. O, kendi çıkarı için çalışıyor. Yani, yarınki huzursuz Türkiye'nin temellerini atmaya çalışıyor gine...

Mehdi Zıt

lara ve müsavere kurallarına uylırsa, Cumhurbaşkanı seçiminin, bir siyasal bunalım nedeni olmayacağı ve Anayasanın sözüne de, özüne de uygun biçimde bir Cumhurbaşkanı seçimi yapmakta zorlukla karşılaşmıyacağı kanısına vardık. Böyle bir kaniya varmak, bizim için çok değerli idi. Böyle bir kaniya varabilmekten

aldığımız güvencele, görüşmeden sonra, bazı girişimlerde bulunmak istedik. Fakat bu girişimlerimizden bir sonuç alma olanağı bulamadık. Bunalımlı, kuşkulu, yarı karanlık bir siyasal ortamda, Cumhurbaşkanı seçimi sorununun bir bunalım konusu olması da doğal sayılabilir. Bu konudaki bunalımın zararsız bir ölçüde

Kalması ve fazla uzamadan aşılması için CHP, inandığı ilkelerden ve Anayasa kurallarından bir sapma yapmaksızın, elbette her çabayı gösterecektir.»

Genel Seçimler gölgelenmemeli

CHP Genel Başkanı, şu sırada her şeyin üstünde önem taşıyan sorunun, genel seçimlerin zamanında ve demokratik özgürlüklerin tam olarak işlediği bir ortamda yapılması olduğunu belirtti.

«— Demokratik özgürlüklerin tam işlemediği bir ortamda yapılacak her seçim gölgelenmiş olur ve yeni huzursuzluklar, yeni bunalımlar ve sorunlar doğurur. Bunların giderilmesi de yıllar alabilir.» dedi.

Ecevit'e göre, bu bakımdan, genel seçimlere yaklaşıldığı bir sırada, seçimlere gölge düşürebilecek gelişme ve eğilimlerden, CHP'nin ciddi kaygıları vardı ve bunları zamanında belirtmek bir ödevdi. Kaygı verici gelişmelerin en başında, sansür geliyordu. 24 Şubat 1973 cumartesi günü, Ankara'da Sıkıyönetim Komutanlığı, haberler üzerine sansür koymuştu. Ankara dışındaki basın ve yayın organları da bu sansürün etkisi altında kalmışlardı. Sıkıyönetimin

bilgisi ve müsaadesi dışında haber yayınlanamaması istenmişti. Bunun da bir «sansür» olmadığı, sadece bir «kayıtlama» olduğu öne sürülüyordu. Niyetin sansür olmadığını öğrenmek en elbette teselli bulmuşlardı. Fakat

bütün sözlükler, ansiklopediler ve bilim kitapları sansürü böyle bir kayıtlama olarak tanımlamışlardı. Başka bir deyişle, sansür konmuştu, fakat sansürün adı konmamıştı. Nitekim, 24 Şubat günü Buca'da yapıldığı konuşmaya ilkin böyle bir kayıtlama gelmişti, o yüzden Ankara dışındaki gazeteler bile konuşmanın özünü vermekte kuşkuya düşmüşlerdi. Ancak saat 18.50'de, yani gazetelerin Anadolu baskıları basıldıktan sonra konuşması üzerindeki kayıtlama bir ölçüde kaldırılmıştı. Bir ölçüde, diyordu Ecevit; çünkü, konuşmasının bazı paragrafları üzerindeki kayıtlama o saatten sonra da devam ettirilmişti. Bu paragraflardan bir de, sansür ile ilgiliydi. Böylece hem sansür konuluyordu, hem de sansüre sansür denmesi ve sansür konduğunun açıklanması sansür ediliyordu. Bu, herhalde sansürün katmerlisi idi.

Sıkıyönetimin ilanı üzerinden iki yıla yakın bir süre geçtiği ülkede büyük ölçüde sükunet sağlandığı, Cumhurbaşkanlığı seçimine ve genel seçimlere yaklaşıldığı bir sırada, haberlere sansür konulması, bir huzur etkeni değil, olsa olsa bir huzursuzluk etkeni olurdu ve demokrasinin geleceği, yaklaşan seçimlerin serbestliği üzerine gölge düşürürdü.

Huzursuzluğun nedeni

CHP lideri, konuşmasını şöyle tamamladı:

«— Fakat asıl büyük dileğim şudur: Türk ulusunun bütün sorunlara kendi serbest iradesi ile en sağlıklı çözümleri bulacağından kimse kuşku duymamalıdır. İyi niyetle de olsa böyle kuşkuyla demokrasiye ve demokratik özgürlüklere getirilecek kayıtlamalar, Türkiye'de huzursuzluğu ve bunalımı artırmaktan başka sonuç vermez.

Biz, devrimci partiyiz. Ama demokrasinin evrim yoluyla kökleşeceğine inanırız. Bu evrimi aksatacak ameliyatlar ve müdahaleler, artık demokrasiden başka bir rejimde yaşamayı kabul etmesi söz konusu olmayan Türk toplumunda büyük rahatsızlıklara yol açar.

Eğer herkes Türk ulusunun sağduyusuna ve siyasal erginliğine bizim kadar inanırsa, herkes Türkiye'de demokrasinin kendi evrimini müdahalesiz sürdürmesini; bizim kadar gönül huzuru ile kabul eder.

Devler yönetiminde yetkili ve etkili durumda bulunanların genellikle demokrasiye inandıklarını biliyoruz. Eğer herkes demokrasiye inandığı kadar Türk ulusunun sağduyusuna ve siyasal erginliğine de inanırsa, her sorunumuz kendiliğinden ve en sağlıklı biçimde çözülür. İçimizdeki bu inancı herkese aşlamak için elimizden gelen çabayı göstermemiz gerekir bir geçitten geçiyoruz.»

Grup Görüşü

Ecevit'in konuşmasından sonra İstanbul milletvekili Kazım Özeke, bu konuşmanın «Grup görüşü» olarak benimsenmesini isteyen bir önerge verdi. Erzurum milletvekili Gıyasettin Karaca, önergenin reddi için söz aldı ve CHP'nin, bugün, zaten Genel Başkanın politikası ile uyumlu bir halde bulunduğunu, bu bakımdan önergenin yanlış olduğunu söyledi. Mustafa Ok ve öteki bazı millet-

vekilleri de önergenin lehinde konuşmak için söz istediler. Bunun üzerine kürsiye Ecevit geldi ve aynı görüşün paylaşıldığını görmekten duyduğu memnurluğu belirttiikten sonra, bu durumda önergenin geri alınmasının daha uygun düşeceğini söyledi. Oturumu yöneten Grup Başkanvekili Hüdaî Oral, verilmiş bir önergenin geri alınmayacağı, bunun mutlaka işleme konulması gerektiğini söyleyince Ecevit yeniden kürsiye geldi ve bu durumda konuşmasının tam metin olarak basına intikalinin sağlanmasını istedi. Daha sonra Özeke'nin önergesi oylandı, Ortak Grup, Ecevit'in yaptığı konuşmanın «Grup görüşü olarak basına tam metin halinde verilmesini» kabul etti.

Seçimler

Zile'den sonra Buca.

CHP, bir süre önce yapılmış olan Zile Belediye Başkanlığı seçiminden sonra, geçen hafta pazar günü de Buca Belediye Meclisi seçimlerinde büyük başarı elde etti, üyeliklerin çoğunu kazandı.

CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'e göre, Buca, İzmir'in toplum yapısını ve siyasal eğilimlerini her türlü yönüyle yansıtan büyük bir merkezdir. Böyle bir merkezde alınan sonuç ise Türkiye'nin gelişme sorunlarına CHP'nin dinamik, demokratik ve sosyal adaletçi yaklaşımını halkın benimsemeye ve desteklemeye ne kadar hazır olduğunu gösteren belirtilerden biridir.

CHP'nin, 1969 yılında yapılan genel seçimlerde İzmir ilindeki oy oranı yüzde 35,1 iken, İzmir'e bağlı büyük bir yerleşim merkezi olan Buca'daki oy oranı yüzde 35,4'dür. Aynı seçimlerde AP, İzmir'in tümünde yüzde 53,2, Buca'da ise yüzde 51,6 oranında oy almıştır. Bu oranlar, Buca'nın İzmir'deki siyasal eğilimleri ne kadar sadakatle yansıttığını göstermektedir.

1968 yılında yapılan Belediye Meclisi seçimlerinde ise AP'nin Buca'daki oy oranı yüzde 58,8, CHP'ninki yüzde 32,4'tü. Şimdi bu durum tersine dönmüştür. Ankara'ya gelen son rakamlara göre, pazar günü yenilenen Buca Bele-

Sesler nerden geliyor? ...

Alnı hafif açık, saçları arkaya taralı, lâcivert cicilerini giymiş, kendine özen vermiş adam, kürsüde nefesinin âyarlanmış gücüyle, tane tane şöyle diyordu :

«Şimdi size işin gülünç bir yanını daha arzedeğim. Bu otomobili alırsanız size verilecek faturanın altında şöyle bir yazıya raslayacaksınız: «Bakanlıkça kesin maliyet tesbiti yapılmamış olduğundan, bu fiyat geçicidir. Kesin maliyet tesbitinde, fazlalık iade edilecek, eksiklik tahsil olunacaktır. Yani iki yıldan beri binlercesi yapılmış ve satılmış bu arabaların maliyetlerinin tesbitine bugüne kadar imkân bulunamamış...»

Kürsüdeki adam, sözlerinin bu noktasında birdenbire sinirlendi. O sâkin ve çelebi halini bir yana koyarak dinleyenlere sordu. Gerçi pek fazla dinleyen kimse yoktu. Dinlemesi gereken 450 kişi olacağına, beş kişiymiş, umursamadı. Öfkesini tutanaklara geçirmek istiyordu.

«Böyle şey olur mu arkadaşlar?» dedi. «Bu arabaların başka ülkelerde de montaj kuruluşları vardır. O ülkelerde bu arabaların halka satış fiyatı 25 - 28 bin lira arasındadır. Bizde ise?»

Tanıımıyordum. Yanımda oturan eski bir gazeteciye :

«Kim bu zat?» diye sordum.

«Bilmiyor musun?»

«Gözüm ısıyor.»

«Eski CHP'li, yeni Cumhuriyet Partili, belki müstakbel Cumhuriyet Güven Partili olacak olan Ağrı milletvekili Abdülkerim Beyazıt...» dedi.

Ağızından bir, «Ha...» sözü çıktı. Arkadaşım, bu «Ha...» sözünün altında yatan anlamı anlamıştı. Güldü.

Ulkemizde araba yapan bazı montaj kuruluşları vardı. Bu montaj kuruluşlarının mamülleri, eskiden yurdumuza dışardan gelir, çok ucuza satılırdı. Bugün dahi bu mamüllerin fiyatları dış pazarlarda, bizdeki satış fiyatlarının çok aşağısında bulunuyordu. İki yıldır ülkemizde yapılmakta olan bir markanın İtalya'da satış fiyatı 1.370 dolarmış. Yani bizim paramızla 19 bin 180 lira... Bizde ise bu markanın fiyatı peşin 56 bin lira, taksitle 72 bin lira.... Bunlar döviz gelsin diye katlanılan işlermiş ama, elde edilen döviz gülünç bir seviyede bulunuyormuş... Konuşmacı, hayallerimizi genişletmemizi de istedi:

«Tasavvur buyurun ki...» dedi. «1960 yılından 1972 yılı Ağustos ayı sonuna kadar ülkemize giren yabancı sermaye, getirdiğinin yarısından çoğunu alıp götürdü.»

Bundan sonra rakamları verdi, rakamlar da onu doğruluyordu. Konuşmacı, yabancı sermayeye karşı çıkmıyordu ama, yabancı sermayeyi bir ül-

kenin ölçeği sayıyordu. «Bu bir sömürü haline getirildiğinde yarar yerine zarar» sağlardı. «Şimdi durumuyla memleketimizde yabancı sermaye maalesef böyleydi.»

Bütün bunları, varlıklı bir kişi olduğunu bildiğimiz, yaşantısını gazetelerde izlediğimiz, sermayeci çevrelerin önünde bulunan Abdülkerim Beyazıt söylüyordu. Ette, sütte, peynirde, yağda, zeytinde, bitkisel yağda, papuç fiyatlarında, otomobil lâstiğinden, yedek parçaya kadar her şeyde bir sömürü olduğunu anlatıyordu. Hani bu sözleri dergi ve gazetede başka biri yazsa üstüne nasıl höykürerek yürürlerdi. Onu, şaka yapan biri gibi ilgisiz, kendilerinin şımarık çocuğu konuşuyormuş gibi dinleyenler vardı. Oysa beni heyecanlandırmıştı.

Hele şu sözleri, hâlâ bir gaflet uykusunda bulunanlar için oldukça önemli bir uyarıydı :

«İtimat buyurun, pahalılık yüzünden mutsuz ve Huzursuz ailelerden, huzursuz gençler yetişmekte-Huzursuz ailelerden, huzursuz gençler yetişmektedir. Huzursuz bir havada yetişen gençlerimiz, hırslı, kin, bunalım içindedirler. Bu gençlerin bazıları huzuru, Dev-Genç, Halk Kurtuluş Ordusu v.b. gibi yeraltı faaliyetine katılmakta aramaktadırlar.»

Ülkemizi bu hale kimler getirmişti? Kimlerin bu hale getirdiği üzerinde durmayalım da, bu hale geldiği üzerinde duralım. Bu hale gelişini de sermayeci çevrelerin en yakın kişileri söylüyor. Bundan artık onlar, bütçe konuşmasından konuşmasına sözeceklerdir. Kime söylüyorlar bunu? Hükümetler kendilerinin, icra ve yetki organları kendilerinin, yakınma da bu sözlerinden anlaşılıyor ki, kendilerinin oluyor.

Simdi size bir şey söyleyeyim: Ülkemizde artık, aklı eren herkes ekonomik çıkar dalgalanmalarının özünü de, kökenini de biliyor. Sendikacısı, öğrencisi, bürokrati, küçük ve orta esnafı... Arada bir temsilciler de sermayeci kesimden olsalar dahi bunu dile getiriyorlar.

Çözüm yolu ne olacak? Çözüm yolu, bir yönetime konuşma olanağı tanındıkça, bir yönetime konuşma olanağı tanınmadıkça bulunamayacaktır. Her şey sıkışıkça sıkışacak, daraldıkça daralacaktır. Gerçek adını koymadıkça bu böyle olacaktır. Çünkü, sıkılaşma sıkılan arasındaki denge bozuldu. Sıkılan, sıkılandan gün geçtikçe güçsüz bir duruma düşmektedir. Yan desteklerinden de yoksun kaldığı gün, onu yandan destekleyenler de Abdülkerim Beyazıt gibi gerçek yüzünü gördükleri gün, sorunların çoğu çözüm için ellerini, kollarını başka yönetime açacaklardır. Çok şeylerin, çok yanlışların yüzünden olduğu o zaman anlaşılacaktır. Genç kalınmış olmayacak mı? Nede geç kalmadık ki? Onun için, artık sesler başka yerlerden yükseliyor...

MEHMED KEMAL

diye Meclisi seçimlerinde CHP yüzde 60 dolaylarında oy alırken, AP ancak yüzde 35 dolaylarında oy alabilmiştir.

CHP bu kez, AP'nin 1969 genel seçimlerinde aldığı 6525 oyun üstüne çıkarak, son bilgilere göre, 7535 oy sağlamıştır. AP ise CHP'nin 1969 yılında aldığı 4478 oyun bile altında kalmıştır. Henüz resmi bilgiler kesinleşmemekle beraber, sonuçların bu dolaylarda olduğu anlaşılmaktadır. Ecevit ne diyor?

CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, resmi olmayan bu sonuçların alınması üzerine, Buca Belediye Meclisi seçimlerinin bir değerlendirmesini yaptı ve şöyle dedi:

«— Buca halkı, CHP'nin yeni sosyal ve ekonomik tutumunu, eski parti saflaşmalarının üstüne çıkan bir anlayışla değerlendirdi.

BUCA BELEDİYE BAŞKANI YÜCEL ÇAKMUR: Herşey halk için

ği gibi, ortanın solunda bir CHP iktidarının yöresel ve kısmi bir uygulamasını da gördükten son-

ra, oyunu bilinçli olarak kullanmıştır.

İki yıl önce göreve seçilen CHP'li Belediye Başkanı Yüksel Çakmur, bir yandan Belediye Meclisindeki AP'li çoğunluğun sürekli engellemesine, öbür yandan AP'li İzmir Belediye Başkanının, çoğu kez devlet gücünü de yanına alarak yaptığı akıl almaz baskılara ve bütün bunlara eklenen büyük maddi zoruklara rağmen, ortanın solunda bir hizmet ve yönetim anlayışının örneklerini Buca'lılara verebilmiştir.

Fiyatları belli bir düzeyde tutmağa hükümetin, devletin gücü yetmezken ve iki yılda yüzde 50 dolaylarında fiyat artışları olurken, çoğu zaman hükümet ve devlet gücünü de karşısında bulduğu halde, Buca Belediyesi, bazı zaruri tüketim maddelerinin fiyatlarını düşürebilmeyi başarabilmiştir. Devletin çözemediği bu sorun, gene büyük engellemelere rağmen, Buca'da çözüm yoluna girebilmiştir. İki yıl önce borç içinde olan Buca Belediyesi, iki yılda kaynaklarını büyük ölçüde artırabilmiştir. Arsa ve konut sorununa halkçı çözümler getirebilmiştir. Bu verimli, dinamik hizmet anlayışı, partizanlığın üstünde bir tarafsızlık ve sosyal adaletle uygulanmıştır.

Buca'nın uyanık halkı da bu durum karşısında, Belediye hizmetlerini hızlandıracak ve aynı doğrultuda daha etkin kılacak bir

tasarruflarınızı
değerlendirmek için
size
yol gösterecek ışık

HER YERDE HER ZAMAN
T.C.ZİRAAT BANKASI
olacaktır.

Belediye Meclisi seçmekle. büyük bir demokratik erginlik örneği vermiştir.

Aziz Buca'lıları, Buca Belediye Başkanını, göreve seçilen Belediye Meclisi üyelerini ve CHP'nin yeni sosyal ve ekonomik tutumunun bilinçli temsilcileri olan CHP İzmir İl ve Merkez İlçe yöneticilerini kutlarım.

Zile ve Buca seçim sonuçları, CHP'nin halkçı sosyal ve ekonomik tutumunun, tutarlı bir parti kadrosuyla desteklediği zaman, Türkiye ve Türk demokrasisi için yeni ve umutlu ufuklar açabileceğini gösteren belirtilerdir. Yaklaşan ak günlerin öncü ışıklarıdır.»

Güzel işaretler

Ecevit, ayrıca, CHP İzmir İl Başkanı Kaya Bengisu'ya, Merkez İlçe Başkanı Ömer Tekinoğlu'ya ve Buca Belediye Başkanı Yüksel Çakmur'a birer kutlama telgrafı gönderdi.

Haftanın ortalarına doğru, Buca seçimlerinin kesin sonuçları da belli oldu. Buna göre, Buca Belediye Meclisinin 31 üyeliğinden 17'sini CHP, 10'unu AP, 3'ünü DP ve 1'ini de CP kazanmıştı. CHP adayları, geçerli oyların 7551'ini, AP 4405'ini, DP 1081'ini ve CP de 414'ünü almışlardı.

CHP İzmir İl Başkanı Kaya Bengisu, seçim sonuçları belli olunca verdiği demeçte, CHP'nin halktan yana olan politikasının benimsenmiş olduğunun böylece anlaşıldığını söyledi,

«— Mahalli seçimlerde görülen gelen bu büyük oy değişikliği, genel seçim sonuçları bakımından mutlu bir işiktir.» dedi. «Seçimlerden önce de belirttiğimiz gibi, Buca bölgesinde Belediye Başkan seçimlerinde /görülen halkçı hareket, o günden bu yana CHP'li tarafından yürütülerek Belediye Meclis üyeliği seçimlerinde daha anlamlı bir şekilde belirmiş, CHP adaylarının büyük bir çoğunlukla kazanmalarıyla sonuçlanmıştır.

CHP'nin halktan yana politikası, bilinçlenen Türk halkı tarafından iktidara getirilecektir. Bu inanc ve güvenle halkla birlikte çalışıyoruz. Yurdun çeşitli yerlerinde görülen bu ışıkları, bütün yurdun aydınlatır hale getirmeye azimliyiz.»

Teknik Elemanlar

Neden göç ediyorlar?

Libya Büyükelçiliğinin bundan bir süre önce Türk gazetelerinde yayınlanan bir ilanı, özellikle teknik eleman topluluğunda geniş bir ilgi görmüş ve bir «umut kapısı» olarak değerlendirilmiştir. Bu ilana göre, Libya Hükümeti, Libya'da çalıştırılmak üzere 70 elektrik mühendisi arıyordu. Eğer Türkiye'den Libya'ya gitmek isteyen elektrik mühendisleri varsa, bunlara, beş yıl tecrübeli olanlar için yılda 130 bin, on yıl tecrübeli olanlara da yılda 162 bin Türk lirası ödenecekti.

Bu ilanın teknik eleman topluluğunda ilgi görmesinin ve bir «umut kapısı» olarak değerlendirilmesinin nedeni, Libya hükümetinin takdir ettiği ücretin, Türkiye'de ödenen ücretten tam beş kat fazla oluşu idi. Bunun içindir ki, ilanın yayınından çok kısa bir süre sonra Libya'nın Ankara Büyükelçiliğinde, 70 kişilik ihtiyaç için 1000'den fazla elektrik mühendisi başvurdu ve derhal Libya hükümeti emrinde çalışmaya hazır olduklarını bildirdiler. Tabii bunlardan ancak 70 kişi seçildi ve Libya'ya gönderildi.

Sadece para mı?

● ● Türkiye'de uygulanmakta olan Personel kanununa göre, beş yıllık tecrübeli bir mühendis yılda ancak 25 bin, on yıllık tecrübeli bir mühendis de yılda ancak 31 bin 80 lira alabiliyorlardı.

Türk teknik elemanını, yurdunu terkedip Libya çöllerine sevkedilen şey, sadece iki ülke arasındaki ücret farkı mı idi? Teknik elemanlar, sadece daha fazla para kazanacakları için mi yurtlarını terkedip yabancı ülkelere göçüyorlardı?

TOPLUM muhabirinin bu sorularını Elektrik Mühendisleri Odası Başkanı Metin Oruç Beştepe, şöyle cevaplandırdı:

«— Sanayileşme ve kalkınma isteklerinin yoğunlaştığı günümüzde, savıları 50 bini aşan teknik elemanların, sanayileşmek zorunda olan toplumumuzun, ulusal sanayileşmenin koşulları doğrultusunda kendi teknik gücünü verabilmesi için ileri sürdükleri gö-

rüş ve önerileri dikkate almak zorunludur.

Çağdaş bilim ve yaratıcı tekniklerin uygulayıcıları olarak, ulusal sanayileşme ve kalkınma içinde, bütün çalışanlar gibi teknik elemanların da görevi, önemi ve yeri tartışılmaz bir konudur. Buna rağmen şimdiye kadar izlenmiş ve izlenmekte olan kalkınma politikasına bağlı olarak, teknik elemanların çağdaş ilim gereğince, sanayileşme ve kalkınma hareketi içinde istedikleri yer, fiilen engellenmiştir.

Resmî istatistiklere göre, 1963 yılından bu yana hayat pahalılığı yüzde 100'den fazla artmasına rağmen, teknik eleman ücretleri 1963 seviyesinde dondurulmuş, hattâ yer yer bu seviyenin de altına düşürülmüştür. Bir yandan, teknik elemanların bu yöndeki istekleri, yıllardan beri gelen bütün iktidarlarca, «bütçede para yok» gerekçesiyle devamlı olarak ertelenirken, öte yandan, sadece 1970 yılı içinde sanayileşme ve kalkınma konusundaki teknik hizmetler için yerli teknik elemanlara ödenen toplam ücret 237 milyon lirada kalırken, yabancılara ödenen ücret 1 milyar 343 milyon liraya ulaşmıştır.

Bu rakamlar, teknik elemanları yabancı diyarlara göçe zorlayan işsizliğin temel nedenidir.»

Bir başka teşvik kanunu

Elektrik Mühendisleri Odası, yurt dışına göç etme eğilimini ölçebilmek için bir de anket yapmış, teknik elemanların büyük bir çoğunluğunun yaşama olanaklarını yurt dışında arama eğiliminde bulduklarını saptamıştı. Bu anketin sonucu 1 numaralı tabloda görülmektedir.

Türkiye'de bir teknik eleman sorunu yaratan davranış, sadece, iktidarların teknik elemana gerçek yerini vermemekte direnmesi değildi. Daha buna benzer bir sürü davranış vardı, fakat bunların arasında en önemlisi, hükümetçe hazırlanıp parlamento'ya verilen «Yatırımların, Turizm ve Döviz Kazandırıcı Hizmetlerin Teşviki» adlı kanun tasarısında yer alan 5'inci maddenin (f) fıkrasındaki hükmü. Bu hükümde şöyle denil-

TABLO: 1

Çalışma biçimlerine göre yurt dışına göç eğilimleri :

Kuruluşlar	ne iş olursa	Evet	Yurt dışına göç eğilimi toplam
	Evet yaparım	mesleğimle ilgili olursa yaparım	
Kamu Kesimi	% 31,7	% 39,8	% 71,4
Özel kesim ücretleri	% 12,5	% 46,2	% 58,7
Özel kesim işveren	% 13,1	% 31,7	% 44,8
Meslek dışı	% 31,1	% 29,4	% 63,5

yordu :

«Genel teşvik tablosunun bir ve ikinci derecelerindeki yerli teşebbüsler istihdam etikleri yerli personel sayısının yüzde beşi oranında fazla olmamak üzere yabancı uyruklu teknik personeli, bu kanunda adı geçen mercilerden ayrı bir izne tâbi olmaksızın istihdam edebilirler. Bunlarla ilgili harcamalar gelir ve kurumlar vergisi matrahından bir kat fazlasıyla indirilir.»

Aslında, son derece mâsum görünen bu maddenin içyüzü, çirkinliklerle doluydu ve şöyle bir uygulamayı öngörüyordu :

Örneğin, 1000 kişilik bir işletme, bu tasarıya göre, 50 yabancı teknik personel çalıştırabilecekti. Çöl zamlarıyla birlikte —yabancılar ülkemizi çöl olarak kabul ediyorlardı—, bir yabancı personele ayda en az 2 bin dolar, yani 30 bin lira ödenecekti, 50 kişiye ayda en az ödenecek ücret ise 1,5 milyon lira olacaktı. Bu, yılda 18 milyon lira ediyordu. İşletme, 50 yabancı teknik personele bir yılda ödeyeceği 18 milyon lirayı, gelir ve kurumlar vergisini hesaplarken bir kat artıracak ve bu rakamı 36 milyon liraya yükseltecekti. Bu

36 milyon lira da gelir ve kurumlar vergisi matrahından düşülecekti. Yani, işletme yabancı teknik eleman çalıştırdığı için aşağı yukarı hiç vergi ödemiyecekti. Ama cı kâr etmek olan işletmeler, kendilerine böylesine teşvik tedbirleri uygulandığını gördükleri zaman, yabancı teknik personele nasıl sırt çevireceklerdi? Bazı firmaların şimdiden yabancı teknik elemanlara ödedikleri ücretleri 2 nu maralı tabloda bulacaksınız.

Dahası var..

Teknik hizmet ücreti olarak,

yıllardan beri, yabancılara ödenen astronomik meblâğlar ve son teşvik tedbirleri tasarısı gösteriyordu ki, bütün çalışanlarla birlikte yurt kalkınmasının vazgeçilmez unsurları olan teknik elemanların hakları, bir avuç sermaye grubu ile yabancılar arasında bölüşülmekteydi.

Asıl önemli olan konu, yabancılara ödenen bu astronomik rakamlar yanında Dünya Bankası ile bu konuya bağlı olarak yapılacak diğer kredi anlaşmaları idi. Bir süre önce sekiz yabancı firmadan İstanbul metropoliten sahası için yaptırılacak ulaşım etüdleri konusunda teklif alınmıştı. Teklif alınan firmalar içinde yerli firma yoktu. Yabancıların ulaşım etüdleri sonunda hazırlanacak rapora göre Nazım Plân yeniden şekillenecek ve bu arada yeni yerleşme alanları tarif edilecekti.

Hazırlıkları sürdürülen kredi anlaşmalarına göre Dünya Bankası, şehirsiz altyapı tesisleri, gecekondular, konut alanları ve tancılar gıda haline kredi açacaktı. Böylece, Dünya Bankası'na bağlı öteki malî örgütler İstanbul'un beslenme organizasyonlarını kontrol altına alabilecekler ve bu alan da doğan kârların büyük bir kısmına sahip çıkabileceklerdi. Yeni yerleşme alanları kendi uzmanlarınca tavin edileceğinden, bu alanları önceden belirli organizasyon-

lara çok ucuza kapatacak ve sonra bunlara altyapı tesisi götürerek meydana gelecek arazi spekülasyonundan doğacak bütün kârlara sahip olabileceklerdi.

Öte yandan, İstanbul plânlanması konusunda uzun yıllar çalışmış ve Nazım Plân Bürosunun kurulduğundan beri görev yapan iki uzman mimar, ücretlerinin azlığından, ülkelerini bırakıp, yaşama olanağı elde edilmek için Almanya yollarına düşeceklerdi. **Mühendisler soruyorlar**

İşte bütün bu nedenlerdir ki, Elektrik Mühendisleri Odası yöneticileri, yetkililere ve ilgililere şöyle sesleniyorlardı :

«Yerli teknik elemanlar keskin bir işsizlik içerisindeyken ve yetkililerce bu duruma hiçbir çare aranmazken, yabancıların yurda girişi neden teşvik edilmektedir? Anayasanın iktidarlara yüklediği görev, kendi vatandaşlarını işsiz bırakıp yabancılara iş bulmak mıdır? Türkiye'de teknik eleman açığı değil fazlası bulunduğunu kabul edenler, neden yabancı ülkelerden teknik eleman getirmek yolundadırlar?

Teknik elemanların toplam nüfus oranı İsveç'te yüzde 15,3, Bulgaristan'da yüzde 8,3, Yunanistan'da yüzde 3,4 iken Türkiye'nin yüzde 2,2 oranla Avrupa sonuculuğunda olması teknik personel fazlalığı görüşü ile nasıl bağdaştırılır?

Amerika'da 62, Fransa'da 35, Yugoslavya'da 22, Yunanistan'da 16 olan her 100 bin nüfusa düşen bilim adamı ve mühendis sayısının Türkiye'de sadece 6 olması teknik eleman fazlalığı görüşü ile nasıl bağdaştırılır?

Bulgaristan'da 330, Fransa'da 260, Yugoslavya'da 215 olan her 10 bin nüfusa düşen teknik öğre-

TABLO: 2

Yabancı teknik elemanlara ödenen ücretler :

Uyruğu	Çalıştığı işyeri	Çalıştığı yıl	Aylık ücret
Kanada	Northern Elect	1971	10.000 TL.
Alman	AEG — ETİ	1971	14.800 TL.
Fin	T.E.K.	1972	18.000 TL.
A.B.D.	Türk Kablo	1971	10.465 TL.
Alman	Simko	1972	14.384 TL.
İsveç	L.M. Ericson	1972	10.000 TL.

nin öğrenci sayısının Türkiye'de sadece 32 olması teknik eleman fazlalığı görüşü ile nasıl bağdaştırılır?

Neden ülke teknik elemanlarının görüşlerine saygı gösterilmez, neden değer verilmez?

Dışa bağımlı bir sanayileşme politikası, dışa bağımlı bir ekonomi politikası, yerli teknik personel yerine ithal malı teknik personel kullanma politikası ışığında yerli teknik personel elbette ki fazla olarak saptanacak ve yozlaştırılarak işsiz bırakılacaktır.

Sonuç olarak; ağır sanayi te-

melinden yoksun olan ülkemizde, kendi doğal kaynaklarımıza ve kendi insan gücümüze dayalı bir sanayileşme ve kalkınma politikası izlemeden, böyle bir politikaya bağlı olarak sanayileşme ve yurt kalkınması için gerekli olan teknik hizmetlerin yerli teknik kadrolar tarafından gerçekleştirilmesi ile ilgili tedbirler alınmadan, ülkeyi dışa bağımlı kılan yabancı sermaye ve yabancı teknik hizmet ithali sorunu ülke yararına çözümlenmeden, Türkiye'nin gerçek anlamda kalkınması, bilim ve teknikte ilerlemesi, sanayileşmesi ve Türk toplumunun gelişmesi olanacağı yoktur.»

Odalar

Parçala ve yönet!

Geçtiğimiz haftalarda AP'li dört milletvekili tarafından verilen bir kanun teklifi daha, Anayasa değişikliği görüşmeleri arasında, Meclisten sessiz soluksuz geçti. Meslek odalarıyla ilgili, 40 bin teknik eleman için hayati önem taşıyan böyle bir kanunun sessiz soluksuz geçirilmesinin amacı, gizlenilemeyecek kadar açıktı: Türkiye Mimar ve Mühendis

Odaları Birliğine bağlı meslek odalarını parçalamak, teknik elemanları dayanışmasız hale getirmek ve böylece, siyasal iktidar karşısındaki baskı gruplarından birini daha etkisiz hale getirmek...

Kanun eğer Senato'dan da geçerse, Devlet sektöründe çalışmakta olan 30 bin teknik eleman, bundan böyle, Odalara üye olamayacaklardır. Yardımlaşma, dayanışma, örgütlenme ve denetleme hakları ellerinden alınmış olacaktır. Odaların üye sayısı ve geliri, bugünkünün onda birine düşecek;

Odalar, görev yapamaz duruma geleceklerdir. Oda üyelerinin siyaset yapamayacakları hükmü ise gerçekten ilginçtir. Kanundaki tanıma göre siyaset, bir vatandaşın, bir siyasal parti içinde fiilen çalışmasıdır. Zaten memurlar için parti üyeliği yasaktır. Ancak, ekmeğin fiyatını sormanın bile siyaset yapmak sayıldığı bir dönemde, barajlardaki yolsuzlukları ortaya koyan Odalara karşı tepkinin ne olacağı açıktır. Her mezhep ve meşrepten kimseler siyaset yapabilecekler, fakat mimarlar ve mühendisler yapamayacaklardır!

Görünen odur ki.

Konu ile ilgili olarak kendisiyle görüştüğümüz inşaat mühendisi İskender Odabaşoğlu, şöyle dedi:

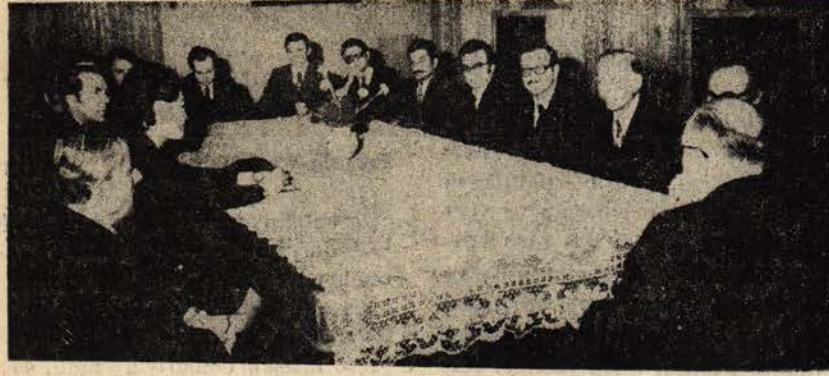
«— Ticaret yapan adamın, sanayicinin, Ticaret ve Sanayi Odasına kayıtlı olması zorunlu iken ve onun politika yapması serbestken mimar ve mühendislerin haklarının kısıtlanması, bugünkü iktidarın felsefesini ve demokrasi anlayışını ortaya koymaktadır.

her zaman
her yerde
sizin
mutluluğumuz için
emlinizin bankası
herkesin bankası

TÜRKİYE
EMLAK KREDİ BANKASI

HERKESİN KONUT SAHİBİ YAPABİLEN BANKA

(BASIN : A - 20175) (Toplum : 46)

Odaların kongreleri

Odalar Kanunu gereğince, meslek odaları, Şubat ayı içinde kongrelerini yapmak zorundadır. Meslek odaları içinde yuvalanmış bulunan, sermaye çevrelerinin temsilcilerini etkisiz hale getirme çabaları, şu anda yetersizdir. Makine Mühendisleri Odasında, çalışmalarını zayıf ve yurt sorunlarına karşı ilgisiz denilebilecek bir grup, yeniden yönetimi ele geçirmiştir.

İnşaat Mühendisleri Odasının bugünkü yöneticileri ise, teknik elemanların sorunlarına ilgisiz kalmışlar, AP'li milletvekillerinin hazırladıkları kanun teklifinden habersiz oldukları halde, dört aydır, üyelerine durumu bildirmemişler ve herhangi engelleyici bir çabada bulunmamışlardır. Ancak, kanun Meclisten geçtikten sonradır ki uçakla İstanbul'a gidip, Milliyet gazetesinden Abdi İpeççi ile konuşmuş, üyelerin tepkilerinden korktukları için, ona, kanun aleyhine bir yazı yazdırtmışlardır.

Böylece, kanuna karşı oldukları izlenimini uyandırarak, Oda seçimlerinde yine işbaşına gelmeyi ve bu defa Odayı tamamen işlemez hale getirmeyi amaçladıkları iddia edilmektedir. AP eski Isparta milletvekili ve Oda Başkanı Timuçin Tümer'in, Süleyman Demirel'e yakınlığı bilinmektedir. Ancak bu yakınlık, teknik personel ile ilgili kararnamede teknik personelin hırpalanmasını önleyememiştir.

TMMOB Kongresi

Türk teknik elemanlarının yakından ilgilendikleri Türkiye Mimar ve Mühendis Odaları Birliği (TMMOB)'nin genel kurulu, iki yıldan beri toplanamamaktadır. Yöneticilerinin egemen çevrelere olan yakınlığına rağmen, egemen çevreler 17 meslek kuruluşunun yarısından fazlasını ele geçirecek ve TMMOB'nin yönetimini sürdüreceği gücü kendilerinde bulamamışlardır. Ancak yöneticiler, bu yıl nisan ayında, mutlaka kongreyi yapacaklarını ilân etmektedirler. Nisan ayında ise, yurt ve teknik elemanların sorunlarını gerçekçi bir dille ortaya koyacak yöneticilerin seçilmesi de mümkündür.

SUNAY ODA TEMSİLCİLERİ İLE : Dert büyük...

Kanunun bir maddesindeki değişiklik sonucu, eskiden Odalarca bir ölçüde kontrol edilen yabancı teknik personelin denetlenmesi ile ilgili bütün hükümler kaldırılmaktadır. Artık isteyen, istediği kadar teknik personeli yurt içine sokabilecektir.

Ancak Anayasamızın 122'nci maddesine ve ülke çıkarlarına aykırı bu tasarının Senatodan, olmazsa Cumhurbaşkanlığından geri çevrilmesi için her türlü çaba harcanacaktır. Demokratik sol düşüncedeki parti, bu, demokrasi ile taban tabana zıt kanuna karşı çıkışları destekleyecektir. Kanun çıkarsa, Anayasa Mahkemesine götürülecektir.

Teknik elemanların bu kanuna karşı olmaları, onların örgütlenme, birlik ve dayanışma isteklerinden gelmektedir. Teknik elemanlar, yılların ürünü olan Odalarına ve demokratik haklarına daha sıkı sarılacaklardır. Siyasal iktidarların dümen suyunda gidilerek teknik elemanların sorunlarına çözüm bulunamaz. Teknik elemanların sorunları, ülkenin temel sorunları içerisinde anlam kazanır.

Konu Sunay'a duyuruldu

Konu, Odaların temsilcileri tarafından, geçtiğimiz hafta Cumhurbaşkanı Sunay'a duyuruldu.

Cumhurbaşkanı tarafından kabul edilen Mühendis ve Mimar Odaları temsilcileri, Sunay'a, teklif kanunlaştığı takdirde, yatırımların denetimsiz kalacağını, bundan da ülkenin zarar göreceğini söylediler ve görüşlerini şöyle sıraladılar:

- Kamu kesiminde çalışan teknik elemanlar Odaların kapsamı dışında tutulduğundan, 17 teknik meslek odasının hemen hepsi kapanacaktır.
- Bilimsel ve teknik yönden ülke çıkarlarını savunacak hiç bir kuruluş kalmamış olacaktır.
- Ülkede görülen teknik hizmetler üzerinde hiç bir mesleki denetim sürdürülemez, hizmetlerin ehil ellerce yapıp yapılmadığı da denetlenemeyecektir.
- Mühendis ve mimarların haklarını koruyan hiç bir örgüt kalmayacaktır.
- Yabancı elemanların Türkiye'de çalışmaları konusunda Odalarca sürdürülen denetim tamamen kalkacaktır.
- Teknik hizmetlerin yabancılarla gördürülmesi, Türk teknik elemanlarının haklarının ise hiç bir şekilde korunmaması sonucu, mühendis ve mimarların yurt dışına göçü daha da hızlanacaktır.
- Diğer kanunlar, tüzükler, yönetmelikler ve kararnamelerle odalara yüklenen görevleri yerine getirecek hiç bir örgüt kalmayacak, örneğin BAĞ - KUR kanununun uygulanması büyük ölçüde aksayacaktır.
- Yatırımların plânlanması ve gerçekleşmesi yolundaki faaliyetler büyük ölçüde denetimsiz kalacak; ülkemiz bu durumdaki zarar görecektir.

Kongreler

Ankara Gazeteciler Cemiyeti

Geçtiğimiz haftanın sonunda, Cumartesi günü saat 9.00'da Türk Standartları Enstitüsü salonunda toplanan Ankara Gazeteciler Cemiyetinin 17'nci olağan Genel Kurulunda, bazı çelmeleme girişimlerine rağmen, o gece içinde sonuçlandı ve başkanlığa yine **Beyhan Cenkçi** seçildi. Eski Yönetim Kurulundan olup adaylıklarını koymayan **Doğan Kasaroğlu** ile **Yaşar Aysev**'in yerlerini ise **Orhan Duru** ile **Faruk Taşkıran** aldılar. Yönetim Kuruluna şu üyeler seçildi: **Savaş Kıratlı**, **Ergin Ünal**, **Selçuk Altan**, **Mehmet Muh-sinoğlu**, **Orhan Duru**, **Faruk Taşkıran**. Gerek Tüzük kongresinde, gerekse bu kongrede **Işık Yurtçu** ve **Kemal Bircan**'la birlikte Divan başkanlığına seçilen **Erdoğan Tamer** ise Onur Kuruluna getirildi.

Cenkçi'nin konuşması

Cemiyet Başkanı **Beyhan Cenkçi**, yaptığı açış konuşmasında, şöyle dedi:

«— Gazeteciler Cemiyeti'nin 17.nci Genel Kurulu, Türkiye'mizin ve basınımızın çeşitli sorunlar, çeşitli bunalımlar içinde olduğu bir devrede yapılmaktadır. Beklenmeyen olayları, her an bekleyen, şüphelerle dolu bir Türkiye vardı. Günlere, saatlere şüpheyle bakan bir Türkiye vardı. Kanlı olayların, büyük soygunların hafızalardan silinmeyen kâbusu ile yarınlara şüpheyle giden bir Türkiye vardı. İşte Türkiye'de, kolgezen en büyük düşman, şüphedir. Ordu, basın, politikacı, toplumları yıkan bu korkunç düşmana karşı savaş vermektedir. Ortak savaş veren bu üç kuvveti ayrı ayrı düşünmek, en büyük düşman dediğimiz şüphenin, bu üç kuvvetin arasında verleşmesine müsaa-de etmek imkânsızdır.

Yarıncı kuşaklara, baba mi-

rası olarak, şüpheyle yaşanan bir Türkiye değil, anayasal güçler, anayasal kuruluşlar tarafından mufluluklarla dolu bir Türkiye bırakılacaktır. İçtenlikle şunu istiyoruz: Parlamento, Ordu ve Basın, hür rejimin belli kuralları içinde birbirlerine artık daha sık kenetlenmek zorundadır.»

Cenkçi, Gazeteciler Cemiyeti'nin istek ve görüşlerini şu sözlerle dile getirdi:

«— Basın affı derhal çıkarılmalıdır.

2 — Basında cezai usulü çağdışıdır, artık tarihe karışmalıdır.

3 — Cemiyetimiz üyeleri içinde, hattâ tüm basında vatan hainleri olduğu düşünlemez.»
Kongreden notlar

Divan seçiminden sonra Cumhurbaşkanı Sunay ile Başbakan Melen'in mesajları okundu. Pek az alkışlandı. Üyelerden **Ali İhsan Yazgan**, her toplantıda hazır bulunan Cumhurbaşkanı ile Başbakanın, Gazetecilerin kongresine gelmeyişlerini eleştirdi.

Cenkçi'nin konuşmasından sonra, Devlet Bakanı **İsmail Arar**'ın Kongreye mesajı okundu. Ardından, konuklar mikrofona çağrıldılar. AP adına, **Ertuğrul Mat** konuştu. CHP adına konuşan Genel Sekreter yardımcısı **Mustafa Üstündağ**, şöyle dedi:

BEYHAN CENKÇİ
Yeniden seçildi...

«— Toplumumuzun dördüncü derecede çok önemli bir organı olan basın, yasama ve icra organının görüşlerini halka ulaştırırken, halkın da ihtiyaçlarını, dertlerini, sesini yukarıya ulaştırarak yöneticilerle halk arasındaki diyalogu kurmalıdır. Rejimlerin en iyisi olan gerçek demokraside açıklık vardır, özgürlük vardır. Yazılır, konuşulur, münakaşa edilir ve en iyi yol bulunur demokrasilerde. Basın, demokrasinin bu en önemli özelliğini yerine getirmede etkin rolü oynayan bir unsurdur. Bunun için basın özgürlüğü, düşünce ve ifade özgürlüğünün bir parçası olarak demokrasinin vazgeçilmez unsurudur.»

Üstündağ'ın konuşmasından sonra, halen hapisanede bulunan **Çetin Altan** ile **Doğan Koloğlu**'nun kongreye telgrafları okundu.

Feyzioğlu, Sükan, Türkes

Eğer Milli Birlik Komitesi adına **Ahmet Yıldız** ve **Birlik Partisi** adına **Mustafa Timisi** birer konuşma yapmaması olsalardı, **Turhan Feyzioğlu**'nun bol «Faşizm»li, bol «Komonizm»li meydan nutku, kongredekilerin belleklerini rahatsız edip duracaktı. Böylesi fırsatları hiç kaçırmayan **Feyzioğlu**, **Sükan** ve **Türkes**, Kongrenin hayli vaktini alarak, bilinen kişileri bir kere daha tekrarladılar. Hele **Faruk Sükan**'ın, **İlhami Soysal**'ın da üyesi bulunduğu bir kongreye gelmesi ve demokrasi şampiyonluğu edasıyla mikrofonu uzun süre işgal etmesi, kongredekiler üzerinde hiç de iyi bir etki bırakmadı. Üçüzler, kendi akıllarınca,

Ankara Gazeteciler Cemiyeti kongresine ağırlıklarını koymak istemişlerdi. Ne var ki, **Ahmet Yıldız**'la **Timisi**'nin konuşmaları, üçüzlerin kötü etkisini belleklerden hemen sildi. Birtakım politikacıların, Silahlı Kuvvetleri yanıltmaya çalıştıklarını belirten **Yıldız**, «Ordu böyle istiyor, Ordu şöyle istiyor» gibi gayretlerin siddetle aleyhinde bulundu ve bugüne kadar kazanılmış birtakım hakların bugün geri alınmak istenildiği konusuna değindi. Konuşması çok alkışlandı.

Çalışma Raporu ile Denetim Kurulu Raporunun eleştirilmesinden sonra Yönetim Kurulu aklanmış ve seçimlere geçildi.

Genelgeyi durdurma telaşı

Önünü ilikleyen memur, kapıyı hafifçe tıklatıp odaya girdi; masanın başında oturmakta olan müdürüne,

«— Efendim» dedi, «Genel Müdürlükten, 'çok acele' kaydıyla bir yazı geldi.»

Müdür yazıyı aldı, okudu; sonra bazı satırların altını kırmızı kalemlerle çizerek bir daha okudu,

«— Bunun kopyasını çıkartıp bir suretini Hukuk Müşavirliğine havale edelim» dedi.

Geçtiğimiz hafta içinde Sosyal Sigortalar Kurumunun bütün şubelerinde aşağı yukarı aynı sahneler tekrarlanıyor, aynı cümleler sarfediliyordu. Genel Müdürlük, teksir edilmiş genelgeyi bütün şube müdürlüklerine göndermişti. Ancak o sırada, ne yazıyı yazanlar, ne de alıp okuyanlar, yapılmakta olan büyük yanlışlığı farketmişlerdi. Yanlışlık kısa bir süre sonra anlaşılacak ve «Acele» kaydını taşıyan yazılarla, genelgenin iptal edildiği, dikkate alınmaması gerektiği, şube müdürlüklerine bildirilecekti.

Üstünde büyük harflerle yazılmış, «Çok acele», «Uçak-ekspres» kaydı bulunan, Hukuk Müşaviri Musaffa Derman ve Hukuk Müşavir Yardımcısı Hasan Akdeniz imzalarını taşıyan 20 Şubat 1973 tarihli vazıda aynen şöyle denilmekteydi:

«506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu Kanuna bazı maddelerin eklenmesi hakkındaki 1186 sayılı Kanun'un geçici 3. maddesi 17.10.1972 tarihinde Anayasa Mahkemesi'nce iptal edilmiştir.

Anayasamızın 152. maddesine göre, «Anayasa Mahkemesinin kararları kesindir»

Anayasa Mahkemesi'nce, Anayasaya aykırı olduğundan iptaline karar verilen kanun veya içtüzük

veya bunların iptal edilen hükümleri, karar tarihinde yürürlükten kalkar. Gereken hallerde, Anayasa Mahkemesi, iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih kararın verildiği günden başlayarak altı ayı geçemez.

İptal kararı geriye yürümez.....»

«Mezkür madde ile ilgili iptal kararı metninde, ayrıca yürürlük tarihi gösterilmediğinden, bu madde hükmü, karar tarihi olan 17.10.1972 tarihinde yürürlükten kalkmış bulunmaktadır.

Bilgi edinilmesini, evveleminde, 17.10.1972 tarihinden sonra açılan davaların, iptal kararı nede niyle hukuki müstenidatı ortadan kalkmış olduğu öne sürülmek suretiyle reddinin talep edilmesini rica ederiz.»

Borçlanılarak emeklilik

Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğünün şubelerine gönderdiği bu yazıda sözü edilen davalar, tartışması kamuoyuna da yansımış bulunan, borçlanma suretiyle emeklilik hakkının elde edilmesi ile ilgilidir.

1967 yılında yürürlüğe giren Sosyal Sigortalar Kanunu, işçilere, sigorta primi yatırılmamış eski hizmetlerinin de emekliliğe sayılması hakkını sağlamıştı. Kanuna göre, eskiden herhangi bir işyerinde çalışmış olan işçi, işvereni o sıralarda onu Sigortaya kaydettirmemiş olsa dahi, çalıştığını belgelemek şartıyla, eski hizmetlerini, emeklilik için geçmesi gereken süreye dahil ettirebilecekti. Bunun için, işçinin, eski işyerinden «falanca tarihler arasında bizde çalışmıştır» diye bir belge alması yetecekti. Bu belgeyle Sosyal Sigortalar Kurumuna başvuran işçi, çalıştığı her ay için, o zamanki aylığının yüzde 9'u oranında bir borçlanma belgesi verecek ve borcunu Sosyal Sigortalar Kurumuna vade toptan, ya da taksitle ödeyecekti.

İlk ücretler genellikle çok düşük olduğu için, prim borcu da çok az tuttu. Örneğin, işçi 1951'den 1955'e kadar ayda 100 lira çalıştığını sövlediyse, dört yılın prim borcu 392 lira olur; buna karşılık emekli olmak için

SOSYAL SİGORTALAR KURUMU
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
ÇOK ACELE
UÇAK-EXPRES

Şube	Dosya No.	Evrak No.	Tarih
VII.	272/Usual	34845	20/Şubat/1973

Sosyal Sigortalar Kurumu
..... Müdürlüğüne
.....

Ş: 1186 sayılı Kanun'un geçici 3. maddesinin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildiği ve.

İlgil: 6.2.1973 tarih, 64680 sayılı Genel yazısını.

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu Kanuna bazı maddelerin eklenmesi hakkındaki 1186 sayılı Kanun'un geçici 3. maddesi 17.10.1972 tarihinde Anayasa Mahkemesi'nce iptal edilmiştir.

Anayasamızın 152. maddesine göre Anayasa Mahkemesinin kararları kesindir.

Anayasa Mahkemesi'nce, Anayasaya aykırı olduğundan iptaline karar verilen kanun veya içtüzük veya bunların iptal edilen hükümleri, karar tarihinde yürürlükten kalkar. Gereken hallerde, Anayasa Mahkemesi, iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın verildiği günden başlayarak altı ayı geçemez.

İptal kararı geriye yürümez.....»

Mezkür madde ile ilgili iptal kararı metninde, ayrıca yürürlük tarihi gösterilmediğinden, bu madde hükmü karar tarihi olan 17.10.1972 tarihinde yürürlükten kalkmış bulunmaktadır.

Bilgi edinilmesini, evveleminde, 17.10.1972 tarihinden sonra açılan davaların, iptal kararı nedeniyle hukuki müstenidatı ortadan kalkmış olduğu öne sürülmek suretiyle reddinin talep edilmesini rica ederiz.

SSK
MÜDÜR
20.2.1973

GENEL MÜDÜR
Musaffa Derman
HUKUK MÜŞAVİRİ: Hasan Akdeniz

GENELGENİN FOTOKOPİSİ

Yanlış hesap Bağdat'tan döner

çalışması gereken süreyi dört yıl daha kısaltmış bulunuyordu.

Al başına belayı!

Kanunun uygulamasına geçildikten bir süre sonra ortaya bir problem çıkmıştı. Sosyal Sigortalar Kurumu, 1950 yılında kurulmuştu; borçlanma müracaatlarında, 1950'den önceye ait çalışma sürelerini, «bu süre benim kuruluşundan önceye aittir, dolayısıyla beni ilgilendirmez» diyerek dikkate almıyordu. Bu arada, 1950'den önceki hizmetinin de borçlanmak suretiyle emekliliğe sayılmasını isteyen bir işçi dava açtı. Mahkeme bu isteği haklı buldu; Sosyal Sigortalar Kurumu kararı temyiz etti, Yargıtay onayladı. Artık yurdun her tarafında yüzlerce dava açılıyordu. Sosyal Sigortalar Kurumu, kendisine yapılan müracaatları reddediyor, müracaat sahipleri de mahkemeye giderek karar alıyor ve emekli oluyorlardı. Açılan her davanın sonunda Sosyal Sigortalar Kurumu, dâvacının avukatına da 650 lira vekâlet ücreti ödemeye mahkûm oluyordu. Avukatlara yeni bir kazanç kapısı çıkmıştı. Yargıtayın içtihadı da bulunduğu için, davalar iki celse-den fazla sürmüyor, kararlar birbirini izliyordu. Elinde bu çeşit birkaç bin dosya bulunan avukatlar dahi vardı. Sosyal Sigortalar

Kurumunun bu dâvalarda dâvacı avukatlarına ödediği para milyonları buluyordu.

Ana karında sigortalı

Dâvalarda oldukça eğlenceli iddialara da rastlanıyordu. Örneğin, 32 yaşında birisi çıkıyor, «benim primlerim Sosyal Sigortalar Kurumuna 1958 yılında yatırılmaya başlandı ama, ben 1947'de daha 7 yaşındayken, dayımın fırınında, ayda 60 liraya fırıncı çıkarıldığı yapmaya başlamıştım» diyor, mahkemedен bir ilâm alıp, Sosyal Sigortalar Kurumuna 700-800 lira prim yatırıyor ve 32 yaşında emekli oluveriyordu!

Sosyal Sigortalar Kurumu çok zor durumda kalmıştı, iflâsa doğru gittiğini açıkladı ve tedbirler aramağa başladı.

Bir mahkeme kararı

Emeklilik isteklerinin gittikçe artması yüzünden ne yapacağını şaşırان Sosyal Sigortalar Kurumu'nun imdadına bir mahkeme kararı yetişti. Kararda, borçlanma suretiyle emeklilik hakkına sahip olmanın Anayasa'ya aykırılığı belirtiliyor ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda karar vermesi isteniyordu. Anayasa Mahkemesi uzun süren bir inceleme döneminden sonra kararını verdi: İlk aylıklar üzerinden prim ödeyerek borçlanmak ve son aylıklar üzerinden emekliliğe hak kazanmak, Anayasamızın ruhuna aykırıdır.

Sosyal Sigortalar Kurumu rahat bir nefes aldı ve geçtiğimiz hafta, Şube müdürlüklerine, borçlanma suretiyle emekliliğe hak kazanma hükmünün Anayasa Mahkemesinin karar tarihi olan 17 Ekim 1972'den itibaren yürürlükten kalkmış olduğunu bildirdi. Kuruma göre, bu tarihten sonra açılmış dâvalar hukukî dayanakta yoksun kalmış oluyordu. Kurumun telâşının bir nedeni de konunun Anayasa Mahkemesine gittiği duyulunca, dâva sayısının da çok artmış olmasıydı.

Farkına varılan yanlışlık

Ne var ki, Sosyal Sigortalar Kurumu'nun hukuk müşavirleri, kanun hükmünün Anayasa Mahkemesinin karar tarihi olan 17

Ekim 1972'den itibaren yürürlükten kalktığını şube müdürlüklerine bildirirlerken, çok büyük bir yanlışlık içinde olduklarını farketmemişlerdi. Yanlışlık kısa bir süre sonra anlaşılınca, Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğünde bir telâştır başladı ve hemen şubelere bir yazı daha çıkarıldı: «İlk yazı iptâl edilmiştir, dikkate alınmamalıdır.»

Yanlışlığa, Anayasa değişikliği sebep olmuştu. 1961 Anayasasının «Anayasa Mahkemesince iptâline karar verilen kanun veya içtüzük veya bunların iptâl edilen hükümleri karar tarihinde yürürlükten kalkar» hükmünü taşıyan 152'nci maddesi, 1971 yılında yapılan Anayasa değişikliğinde ele alınarak, yeni bir şekle sokulmuştu. Anayasa'nın yeni hükmüne göre, İptal edilen madde ancak, Anayasa Mahkemesinin gerekçeli kararı Resmî Gazete'de yayınlandığı tarihte yürürlükten kalkıyordu.

Anayasa Mahkemesi'nin, borçlanma yoluyla emeklilik hakkını elde etmenin Anayasa'ya aykırı olduğu yolundaki kararı ise, henüz Resmî Gazete'de yayınlanmamıştı, kanun maddesi hâlâ yürürlükteydi.

di. Bu yüzden de 1950'den önceki hizmetlerin kabul ettirilmesi için işçiler tarafından açılmış dâvalarda, Anayasaya aykırılık iddiası dayanaksız kalacaktı.

Şimdi ne olacak?

Sosyal Sigortalar Kurumu'nun bu arada en büyük sorununu, bundan sonra izleyeceği yolun tesbiti teşkil etmektedir. İptâl edilen hükümden yararlanarak emekli olmuş işçilerin durumlarında bir değişiklik olmayacağı; buna karşılık, borçlanma hakkını elde etmiş ama daha emekli olmamış işçilerin, prim borçlarını Kurum'a ödemiş olsalar dahi bu hakkı kullanamayacakları Kurum yetkililerince üstü kapalı bir şekilde açıklanmış bulunmaktadır. Bu durumda, aynı kanun maddesi, yurttaşlara ayrı ayrı şekilde uygulanmış olacak ve bu da hukukun genel kurallarıyla bağdaşmayacaktır.

Sosyal Sigortalar Kurumu'nun hukukçuları, bir yandan bu soruna hukukî dayanak aramak, bir yandan da Anayasa Mahkemesi kararıyla ilgili yanlış genelgelerini düzeltebilmek için, geçen hafta oldukça yorucu ve sıkıntılı günler geçirdiler.

(Basın: A - 20400) (TOPLUM: 45)

**MODERN BANKACILIK
EN İYİ HİZMET**

VB

TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI

“hafıza-i beşer
nisyan ile
malûldür.”

arsiv ise asla
unutmaz!

«Petrollerimiz yabancılara kaptırılmamalıdır» demişlerdi

AP çoğunluğu, Petrol Kanununun millî çıkarlarımıza uygun hâle getirilmesi doğrultusundaki reform çabalarını kuşa benzetmek için elinden geleni yapmaktadır. MGP'li Başbakan da, bu konuda asla gereken enerjiyi göstermemekte, zaten ötedenberi hoşlanmadığı böyle bir adıma yardımcı olmak istememektedir. Melen, tâ Kurucu Meclisten bu yana, yabancı sermayeye aşırı surette bağlı bir siyaset adamıdır. Toplum'un önceki sayılarında gösterdiğimiz gibi, Melen, Kurucu Meclis'te «dış yardımın durması halinde Türkiyede hayatın da durabileceğine» inanmakta idi. Şimdi de, kuşkusuz, aynı inancın etkisi altında, Petrol ve hele Maden Kanununun millîleştirme doğrultusundaki hükümlerini «soğuk» karşılamaktadır. Oysa Melen'in Genel Başkan Yardımcısı olduğu partinin Genel Başkanı, petrol konusunda vaktiyle pek ilerici konuşmalar yapmıştı.

Bugün Millî Şirkete hâlâ ön celik hakkı tanınmamıştır. Bugün Millî Şirket, bir bölgede 17'nci ruhsatnameyi alamaz. Bugün Siirt bölgesinde, yabancılara hâlâ yeni ruhsatname verilebilecek tir. Bugün —eski yasak bölgeler olan— Erzurum ve Sivas bölgeleri yalnız Millî Şirkete hasredilmiştir. Bugün rafineri ve petrol boru hattı belgelerini Millî Şirket alsa da, yabancılar yüzde 49'a kadar ortak yapılabilecektir. Ve daha buna benzer pek çok noktada eski hamam, eski tas... Bakınız, bu konularda Feyzioğlu, 1965'te nasıl konuşuyordu:

6.11.1965 günü Millet Meclisinde şöyle demişti:

«Petrol konusunda Hükümet programında yer alan hükümler

—tabiri mazur görün— bir küçük parçası kadar elâstikidir.

Her istikamete çekilebilecek birtakım genel deyimler, program diye ve petrol politikasının anaçizgileri olarak sunulmuştur. Oysa, petrol konusunun hemen her noktası aylardan beri gerek bu kürsüde, gerek memleket efkârında tartışma konusu olmuştur.

Özellikle, geçen dönemin sonlarında, 150'ye yakın senatör ve milletvekili, Petrol Kanununda, yapılması istenen değişiklikleri bir kanun teklifi halinde vermişler, bu teklif komisyonlarda konuşulmuş, basında tartışılmış, hat tâ vatandaşların günlük hayatında, kahvede, otobüste, tramvayda Petrol Kanununun hangi hükümlerinin ne yolda değişmesi gerektiği hakkında birtakım tartışmalar yer almıştır. Vatandaş bu kadar ilgilendiren bir konuda, Hükümet Programının hangi çözüm yolunu benimsediğini hiç tereddüde yer bırakmıyacak şekilde söylenmesi, gerekirdi. (...) Bütün ihtilâf, millî kaynaklardan sağlanacak olan petrolün Türk Devleti veya millî müessese tarafından çıkarılmasını mı tercih ediyoruz ve böylece elde edilecek iktisadi değerün mümkün olduğu kadar büyük kısmının Türkiye'de kalmasını mı tercih ediyoruz?» Yoksa Petrol Kanununda millî müessese aleyhine işleyen ve yeni kanun teklifine konu teşkil etmiş olan maddelerin değiştirilmesi yolu ile, bu mevzuda ilerî adımlar atmaya kararlı mıyız?

Arkadaşlarım, 1954 yılının ikinci yarısından kabul edilen Petrol Kanununun, millî petrol

müessesemizin aleyhine işleyen birçok hükümler taşıdığını bu kürsüden birçok defa etraflıca belirtmek imkânını bulduk.

Keñdi öz müessesemizin, millî müessesemizin elinde eleman ve imkân varken bile, bu müessesenin gereği kadar ruhsat name alabilme hakkının kanunla sınırlandırılmasına taraftar mıyız, değil miyiz?.. Mesele bu rada!.. Petrol Kanununun millî yararımızla çatışan hükümlerini, hattâ petrol şirketleri, rafineri kurmak istersiniz, itiraz ederler Devlet boru hattı kurmak ister, itiraz ederler, geciktirirler. Kanun buna imkân vererek âdeta millî haklarımızla karşı karşıya görünen hükümlerini biran evvel değiştirmekte beraber miyiz, değil miyiz?

Hükümet Programı sarahatle, «Türkiye petrollerinin arama ve işletme ruhsatnamesi alınması bakımından mevcut kısıtlamaların kaldırılması için Petrol Kanununda değişiklik yapacağız» demiyor. Siirt veya bölgesinde ve bundan sonra bulunacak diğer bölgelerde Türkiye Petrollerine öncelik tanınması için gereken tedbirleri alacağız, demiyor. Bizim görüşümüz bilindiği gibi bundan böyle, keşfedilmiş ve keşfedilecek bölgelerde yabancı şirketlere yeni ruhsat verilmemesi yolundadır.

Sayın arkadaşlarım, bu konuda gelişmeler olmuştur; gerekler tartışılmış, mevdana çıkmıştır. Millî rafineri ile sağlanabilecek faydalar ortaya konmuştur.

Türkiye petrolleri, İzmir'de

bir milli rafineri kurmak ister. Hükümet programında bir millî rafineri kurulacak denir. Umarız ki, bu rafineri Devlet kuru mu tarafından yapılacaktır. Devletçilik sözüne yapılan târizler, bu kamu iktisadî teşebbüsünün rafineri kurması yolundaki faydalı çabalarına mâni olmayacaktır. Şimdi, rafineri kurmak istediğimiz zaman, bunun karşısına bir yabancı petrol şirketi dikiliyor...

«Hayır, bu benim menfaatle rime aykırıdır, bana verdiğiniz haklara göre artık Türkiye Devleti başka yerde rafineri kuramaz, başkasına belge veremez» diyor. Bu bizce kabul edilmesi mümkün bir yol değildir.

Program «petrol kaynaklarımız, millî menfaatlerin gerektirdiği bütün tedbirler alınarak geliştirilecektir» gibi, her tarafa çekilebilen bir ifade taşıyor. Arkadaşlar, petrol kaynaklarımızın geliştirilmesi için gereken tedbirler alınacaktır demek yetmez Millî müessesenin elinde olan kaynakların geliştirilmesi için tedbir almak başka şeydir, yabancı şirketlerin elinde olan ve kârların dışarıya fahiş bir şekilde transfer edilebilecek olan kaynakların geliştirilmesi başka şey. Bu noktanın da vuzuha kavuşması lâzımdır.....

Yabancı şirketler karşısında millî müessesemizi daha kuvvetli hale getiren, onu ruhsat tahdidinin sınırlamasından kurtaran değişiklikler düşünüyorlar mı? Meselâ bugün yabancı şirketlere olduğu gibi, millî müessesenize de, Devlet kuruluşuna da kapalı olan Erzurum bölgesinin, Sivas bölgesinin — vaktiyle MTA tarafından aramaları yapılmış olan bu bölgenin— millî müessesemiz Türkiye Petrolleri tarafından işletilmesine imkân verecekler midir? Yabancı şirketlere kapalı tutarız ana, bu, herkese kapalı tutmamızı zarurî kılmaz tarzında bir kanun değişikliğini öngörüyorlar mı? Siirt bölgesinde, yani Türk Devletinin keşfettiği bölgede, bundan böyle, geçen yıl

komisyonda konuşulan 150 imzalı kanun teklifinde olduğu gibi, sadece Türk Devletinin kuruluşuna yeni ruhsat verilebilir tarzında bir görüşe katılacaklar mıdır? Yoksa bu konuda ayrılık devam edecek midir? Rafineriler hakkında tekrar soruyorum: Yabancı bir şirketin, «Pipe — Line yapmak istediğimiz zaman, rafineri kurmak istediğimiz zaman, kuramazsın, belge veremezsin tarzında itirazlar yaparak işlerimizi geciktirmelerine, güçleştirmelerine cevaz veren kanun hükümleri devam edecek midir?»

(Fezyioğlu, 6.11.1965 Millet Meclisi; Tutanak Dergisi, Dönem 2, cilt 1. s. 133—135)

Bu sözleri Fezyioğlu da, yeni Partisi de unutmuştur. Yoksa Petrol Reformunu, bu sözlere uygun olarak gerçekleştirebilme olağanına sahip olduğu bir zamanda Kanun tasarısını bu sözlere uygun olarak getirir ve onu yeterince savunurdu. Oysa ikisini de yapmamıştır ve yapmamaktadır.

Hele Turhan Fezyioğlu'nun AP Sanayi Bakanı Mehmet Turgut'a karşı Meclis kürsüsünden haykırışını hatırlayanlar, «o heyecan ve o günkü millî yararların savunuculuğu» ne oldu? «Partinin adı bile Millî ile başlamıyor mu?» «Sorunlara millî açıdan bakmak, Petrol Kanunu konusunda vaktiyle millî yararları savunma amacıyla ileri sürülen görüşleri unutmak mıdır?» diye sorma zorunluğunu duyacaklardır. Şimdi, Fezyioğlu'nun, Mehmet Turgut'a haykırışından birkaç cümleyi beraberce okuyalım:

«Bakanın ileri sürdüğü ve birçokları maalesef gerçeklerle ilgisi olmayan iddiaların her birine ayrı ayrı cevap vermek imkânı on dakika içinde yoktur. Fakat bunlardan önemli olanlardan bazıları üzerine dikkatinizi çekek bir ambardan alınan bir avuç buğday gibi, arkadaşımızın iddia ve tutumundaki hatasını bu nünunelerle ortaya sermek istiyorum.

Birinci nümune :Arkadaşlar

bugün Türkiye Cumhuriyeti Devleti yabancı petrol şirketleriyle, bu petrol şirketlerinin başka yerlerde yüzde 35'e kadar tenzilat kabul ettikleri halde, Türkiye'de yüzde 35 fazla fiyatla satış yaptıkları yolundaki iddialar üzerine müzakereye oturmuştur. Yüzde 10 tenzilat gerçekleştirilmiştir. İnönü Hükümetleri zamanında, mücadeleye devam edilmektedir. Bu mücadeleye devam edildiği bir sırada, müzakereleri yürüten bir Devletin Bakanı Büyük Meclis kürsüsüne gelir de, bu davayı ortaya atmış olan Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığını itham eder, hattâ hattâ Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığının bu yüksek fiyatlar konusunda ileri sürdüğü delillerin yetersiz olduğunu, Devletin elinde, müzakereci taraflardan biri olan Türkiye Devletinin elinde, yeter delil bulunmadığını bu kürsüden söylerse, bu müzakerelerden siz hangi faydayı beklersiniz ve bu müzakere usulü müdür? Bir Bakan ki, kendi emri altında bulunan bir umum müdürü kötülemek şevki içinde, umum müdürümü kötüleyim derken müzakerelerde elinde koz bulunmadığını karşı tarafa Meclis kürsüsünden ifade eder, bu bakanın bura da Türkiye Petrolleri, Anonim Ortaklığından yana mı, Türkiye Cumhuriyeti petrollerinden yana mı, yoksa kimden yana olduğunu sormak bir milletvekilinin hakkıdır. Bu milletin hakkıdır ve soracaktır arkadaşlar.

Fezyioğlu 27 Mayıs 1965 günü Millet Meclisinde yaptığı konuşmaya devam ediyordu. Konuşmanın devamını da gelecek sayı sunacağız.

Çinhindi

Laos'ta ateş-kes

Vietnam'da ateş-kes andlaşmasının imzalanmasından üç hafta sonra, geçtiğimiz Çarşamba günü Laos'ta da ateş-kes için bir andlaşma yapıldı. Laos hükümeti ile komünist Pathet Lao temsilcileri arasında önceki hafta sonunda Vientian'da başlayan görüşmeler çok kısa bir sürede sonuçlandı ve imzalanan andlaşma Perşembe günü yürürlüğe girdi. Ateş-kes andlaşmasında ülkenin siyasal geleceğine ilişkin hükümlere de yer verildi. Buna göre, iki tarafın temsilcilerinden oluşan bir geçici Ulusal Birlik hükümeti kurulacak ve bu hükümet en kısa zamanda ülkede serbest seçimlerin yapılmasını sağlayacak.

Tutsak değiş-tokuşu

Vietnam'da taraflar hâlâ birbirlerini ateş-kese uymamakla suçlarken, bir yandan da savaş tutsaklarının değiştirilmesine devam ediliyor. Tutsakların değiştirilmesi işlemine başlandığı geçen hafta başından bu yana bir hafta içinde 7 bin Kuzey Vietnamlı ve Vietkong'a karşılık 1020 tutsak Güney Vietnamlı serbest bırakıldı. Kuzey Vietnamlılar ayrıca ellerinde bulunan Amerikalı savaş tutsaklarını da gruplar halinde bırakıyorlar. Ateş-kese denetlemekle görevli askerî komisyonlar henüz tam anlamıyla çalışmalarına başlamadan Vietnam Barış Konferansı Şubat ayının 26'ncı günü Paris'te açıldı. Konferansa Vietnam savaşıyla doğrudan ilgili olan ABD, Kuzey Vietnam, Güney Vietnam ve Vietkong heyetlerinden başka Sovyetler Birliği, Çin Halk Cumhuriyeti, İngiltere, Fransa, Endonezya, Kanada, Polonya ve Macaristan olmak üzere toplam 12 ülkenin temsilcileri katılıyorlar. Nixon'un danışmanı Kissinger'in geçen hafta tamamladığı Asya gezisi sırasında konferansta ele alınacak temel sorunlarda görüş bir-

İRAN ŞAHI
RIZA PEHLEVİ

FARAH PEHLEVİ
KIRALİÇE

TÜRKİYE'NİN
ÇEVRESİNDE
GEÇEN HAFTA

ortadoğu
raporu

Ergin Eroğlu

İran Şahi Muhammed Rıza Pehlevi, bir zamanlar benimsemiş bulunduğu, «İran Körfezi'nin güvenliği, yalnız burada kıyası bulunan ülkelerin sorumluluğu altındadır» tezinin ısrarla savunulmasında, «İran'ın çıkarları» açısından, bazı sakinler görmüş olsa gerektir. Bu tez, Başkan

Nixon'un, 1972 Mayıs'ında, Tahran'ı ziyareti üzerine yayımlanan ortak bildiriye, dikkatlerden kaçmayacak bir anlam değişikliğine uğramıştı. Değişiklik, cümledeki «yalnız»ın yerini «önce» kelimesinin almış olmasıdır. Gerçekte ABD'nin Bahreyn ve Katar Şeyhlikleri'yle anlaşmalar yaparak, buralarda bazı tesisler kurması, Şah açısından bir güvenlik unsuru gibi değerlendirilebilir.

İran Savunma Akademisi'nin 22'nci yıldönümünde bir konuşma yapan Şah, bu arada, atom bombası dışındaki bütün modern silâhları satın almak azminde olduklarını da belirtmişti. Özellikle Irak'la sağladığı yakınlaşmayı, Sovyetler Birliği'nin Ortadoğu'da «yayılma tehlikesi»nin açık belirtisi olarak değerlendiren Şah, karşı tedbirlere başvurmak ihtiyacını daha çok duyacaktır. ABD ve Batı ülkeleriyle İran'ın ilişkilerin, geliştirmeğe çalışırken, bir yandan da, Çin Halk Cumhuriyeti'yle dostça geçinmeye çaba göstermesi gibi... Batı'yla yakınlaşma eğiliminde ölçünün kaçırılması ise, İran'ın geleneksel dış politikasını zorlamak anlamına gelecektir. Böylesine bir ikilem karşısında, kaderini büyük ölçüde Batı'ya bağlamış bir iktidarın,

«Batı'nın kuklası» olarak görünmekten kaçınması, İran Şahi'nin politikasında taktik bir araç niteliğinde ortaya çıkmaktadır.

EKONOMİK İLİŞKİLERDE ESNEK BİR POLİTİKA MI?

İran Şahi, ülkesi ile Sovyetler Birliği arasında, ekonomik ve teknik işbirliğinin geliştirilmesi amacını güden bir anlaşmayı, Moskova'da imzalamıştı. İran, Sovyetler'in Orta Doğu'da en çok ticaret yaptığı ülkelerden biridir. İran'ın mal sattığı ülkeler arasında da, birinci sırayı Sovyetler almaktadır. İran - Sovyetler Birliği ekonomik ilişkilerinin ve teknik işbirliğinin oldukça geniş tutulması, bu

liğin sağlandığı sanılıyor.

Avrupa

İki seçim daha

Avrupa'da iki yeni seçimin hazırlıkları yapılıyor. Bunlardan en önemlisi, hiç şüphesiz, çok u-

zun bir süredir sözü edilen Fransız seçimleri. İki aşamada yapılan Fransız seçimlerinin birinci raundu 4 Mart'ta yapılacak. Seçim öncesi anketlerinde gözüktüğü biçimde, sol koalisyonun seçimlerden zaferle çıkması halinde işin nereye varacağı hâlâ belli değil. Bilin-

Şah'ın Töresi Iran'ın Çilesi

İlişkilerin genellikle Batı'ya oranla, çok daha kolay ve elverişli şartlar altında yürütülebilmesiyle açıklanabilir. Şah'ın Batı'dan umduğunu pek bulamaması da, bu alanda önemli bir rol oynamıştır. Iran'da ağır sanayinin kurulmasında, Sovyetler'in maddi ve teknik yardımlarının payı küçümsenemez.

Bununla birlikte Şah'ın, çok büyük çapta yatırımlar elde edebilmek için, petrol dünyasının 8 büyük deviyile anlaşmaya yanaşması, Batılı ülkelerle ilişkilere verdiği önceliği açıklamaya yetecektir.

Petrol Üreten Ülkeler Birliği'nin kararlarına katılma ihtiyacını da duymayan Şah, bu alanda yabancı şirketlere uzun vadeli teminatlar vermekten kaçınmayacağını ortaya koymuştur. Şah'ın Dr. Musaddik düşürüldükten sonra, 1954 yılında, Batılı Petrol Konsorsiyomu ile imzaladığı 25 yıllık sözleşmenin, yürürlük süresinin sona ereceği 1979'dan sonra yenilenmeyeceğini açıklaması da fazla ciddiye alınmaz. 1954 yılında, yabancı petrol şirketlerine uygulanan «millileştirmeler» ise, şekli ve hukuki tedbirlerden ibaret kalmış, fiili bir statü değişikliği getirmemişti.

«AK DEVRİM» NE GETİRDİ, NE GOTURDU?

26 Ocak 1963 yılında, «Iran'ın sosyal yapısını kökünden değiştirmek ve gelişmeyi hızlandırmak» amacıyla Şah tarafından ortaya atılan bir reform programı, İranlıların büyük çoğunluğunun onayını almıştı. «Şah'ın ve halkın devrimi» resmi adıyla uygulama alanına getirilen bu program, ana çizgileriyle toprak reformu, tabii kaynakların millileştirilmesi, cehaletin giderilmesi; kısaca, ülkenin modernleştirilmesi ilkelerini kapsamaktadır. Ne var ki, Iran'daki toprak reformu uygulamaları, hiçbir zaman topraksız ve az topraklı köylü ailelerinin toprak sahibi haline getirilmesini öngören bir doğrultu gösterememiştir. Gerçi çok sınırlı ölçülerde ve köylü çoğunluğunun yararlanamayacağı biçimde bir toprak dağıtımı yapılmıştır. Ancak, bir yanda tefeci ve tüccarın köylü üzerindeki baskısının giderilememesi, bir yanda da teknik bir tarım organizasyonu amacıyla kurulan kooperatiflerin bürokrasinin denetimi altına girmesi, hem tarım üretimindeki verimliliğin istenilen düzeye çık-

masını engellemiş, hem de bu kesimden elde edilen değerlerin sanayi yatırımlarına kaydırılması mümkün olamamıştır. Aslına bakılacak olursa Şah, geleneksel feodal güçlerin bölgesel egemenliğini kırma ve merkezi otoriteyi yerleştirmek amacıyla böyle bir reforma ihtiyaç duyarak, bunu geniş ölçüde başarabilmiştir. Bu uygulamanın Iran'ın sosyal hayatında iki yönlü bir gelişmeye yol açtığı söylenebilir. Birincisi, köylünün toprağa bağlılığının eskisinden farklı ve şüphesiz eskiye oranla daha az statik bir görünüş kazanması; ikincisi ise feodal ve aristokrat unsurların, askeri bürokrasi ile bir yakınlaşmaya doğru yönelmesidir. Böylece, klâsik burjuva demokratik devrimi ve kapitalistleşme sürecinde, önemli bir adım atılmış oluyordu.

«Şah'ın ve halkın devrimi» hareketiyle, Iran'a demokratik hak ve özgürlüklerin getirilmesi düşünülmemiştir. «Ak devrim» öncelikle, muhalefetteki grupları amansız bir baskı altında tutan ve tepeden inme reform uygulamalarıyla halka uzak düşen bir iktidarın gücünü tahkim etmesine yararmıştır. Bu baskıların doğurduğu gerilla faaliyetlerinin tasfiyesi için çok sert tedbirlere başvurulduğu ise bilinmektedir. Çoğunluğunu aydın - solcu gençlerin teşkil ettiği gerillalardan, tutuklu bulunanların yargılanmalarının tam bir gizlilik içinde yapılmakta olduğu ve idam kararlarının basına duyurulmadan infaz edildiği söylentileri yaygındır.

★

Arap Ulusal Kurtuluş Hareketi karşısındaki tutumuyla, Arap Dünyası'nın sorunlarını anlamak istemeyen, hattâ Irak'taki Şii grupları ve Kürtleri hükümet aleyhine kışkırtmakla ve 1971 Kaşımında, İran Körfezi'ndeki üç adayı işgal etmekle, Araplarla İran arasındaki sürtüşmeleri hızlandıran Şah, çevre ülkelerin ötelilerindeki ilişkilere öncelik vermiş görünmektedir. Yılda 4 milyar dolar civarındaki petrol gelirleriyle, saray çevresini, askeri ve sivil bürokrasinin bir kesimini tatmin imkânlarını elinde tutmakta ve böylece iktidarının geleceğini şimdilik teminat altına alabilmektedir. Geniş halk kitlelerinin bir tepki gösterme gücü ve geleneğinin olmayışı da, yine şimdilik Şah'ın ekmeğine yağ sürecektir. Bu şartlar altında, görünür bir gelecekte iktidarını tehdit edecek bir tehlikeden söz edilemez.

Bütün bu özellikleriyle Iran, ABD'nin Orta Doğu'daki tasavvurları için, aradığı dayanak noktalarından biri olmaya da elverişli görünüyordu.

diği gibi, 1958 anayasası, Cumhurbaşkanına, parlamentoyu feshedip seçime gitme olanağı veriyor. Ama birçok gözlemci, Pompidou'nun, bu yola gitmek yerine, kendisinin istifa etmesi ihtimaline daha ağırlık veriyorlar. Solun zaferi halinde Fransa'ya her iki halde de ye-

ni bir seçim gözüktüğü ise ortada. Bu, yeni bir meclis seçimi veya Cumhurbaşkanı seçimi olacak.

Avrupa Ekonomik Topluluğunun yeni üyelerinden Serbest İrlanda Cumhuriyetinde de önceki hafta meclisin feshedilmesinden sonra tam bir seçim ortamına gi-

rildi. Ancak, Fransa'dakinin tersine, burada bir iktidar değişikliğine fazla ihtimal verilmiyor. Normal süreden bir yıl önce seçime gitme kararı olan Lynch hükümetinin yerini koruyacağı sanılıyor. Seçimin başlıca konuları, aşayış ve işsizlik.

AFRIKA/73

Nyerere'nin Tanzanya'sı

«Sosyalizm, bütün ürünle-
rin adalet çerçevesinde bölü-
lülmesini gerektirir. Av-
rupa'da sosyalizm anlayışı
bizimkinden farklıdır. Ora-
da sosyalizm, kapitalizme
karşı bir savaştır. Demek ki,
sosyalizmin babası orada
kapitalizmdir. Bundan, ka-
pitalizm olmadan sosyalizm
olmaz, gibi bir sonuç çı-
kartmak yanlıştır. Afrika'da
ne tarım devrimi olmuştur
ne de endüstri devrimi. Si-
mf kavgası da olmamıştır.
Hattâ sınıf kelimesini hiç-
bir Afrika dilinde bulamaz-
sınız. Biz sömürgeciliğin a-
şılacağı kötü alışkanlıklar-
dan kendimizi kurtararak
Afrika'nın koşullarına uy-
gun bir sosyalizm kuraca-
ğız.»

Bu sözleri, bir zamanlar Afri-
ka'nın en ilımlı liderlerinde
birisi sayılan, günümüzde i-
se kıtanın en devrimci lideri gö-
züyle bakılan Tanzanya Devlet Ba-
şkkanı Julius Nyerere söylemekte-
dir. Tanganika'daki kurtuluş ha-
reketinin önderliğini yapan ve
1961'de bağımsızlığa kavuşuldu-
ktan sonra ilk Devlet Başkanı olan

Nyerere, 1964 yılında bu ülkenin
Zanzibar'la birleşerek Tanzanya
adını almasından sonra da yerini
korudu. Ülkesinin halkı tarafın-
dan «muvalimu», yani «muallim»
(Öğretmen) diye adlandırılan Nye-
rere, gerçekten de, eski bir okul
müdürüdür. Katolik lider ülkesini
12 yıldan beri, TANU adını taşıyan
tek partiye dayanarak yönetmek-
tedir. Nyerere'nin, ülkesinde, ken-
dine özgü bir sosyalist sisteme
yönelerak Doğu Bloku ile sıkı iliş-
kiler kurması ise son beş yıl için-
de olmuştur. Bu açıdan, 1967 yi-

zanya'da yeni bir dönemin başlan-
gıcı sayılabilir. Bildiride, yeni sis-
temin üç ana ilkesi şöyle sıralan-
mıştı ; 1) Ekonominin millileşti-
rilmesi, 2) endüstri yerine tarıma
öncelik verilmesi, 3) şehirleşme
yerine köy ekonomilerinin gelişti-
rilmesi.

Burada Nyerere'nin stratejik
bir hata yaptığı, endüstrileşmeden
vazgeçerek kapitalist iktisatçıların
ters önerilerine saplandığı düşü-
nülebilir. Gerçekten de, Nyerere'nin
bu kararında, damışmanı Fransız
iktisatçısı Dumont'un etkili ol-
duğu bilinmektedir. Şu cümle, Tan-
zanya Devlet Başkanı, bu tercihi-
ni şu nedene bağlamaktadır:
«Yerli bir endüstri kurmak, dışarıya
borçlanmayı gerektirir. Borç-
lanma ise sosyalizmin kurulmasına
engel olur.»

Tanzanya sosyalizminin temel
unsuru «Cemaat köyleri» denilen
köy topluluklarıdır. Bu topluluk-
larda herkes birlikte çalışıp, üre-
timi aralarında bölüşmektedir. Gü-
nümüzde bu köylerin sayısı 1000'e
yaklaşmıştır. Ülkede çok sayıda
Çinli teknik eleman çalışmaktadır
ve son yıllarda politikaları büyük
bir benzerlik gösteren iki ülkenin,
yani Tanzanya ile Zambiya'nın, de-
miryoluyla bağlanması da gene Çin
yardımıyla olmaktadır. 7 milyar
liraya çıkacak olan demiryolu ta-
mamlandığı zaman Tanzanya'nın
iç ulaşımına hareketlilik getire-
ceği gibi, Zambiya'nın ticaretini de
ırkçı Rodezya'nın tekelinden kur-
taracaktır. İngilizlere güvenme-
meleri, Çinlilerin Afrika'ya kar-
şı gösterdikleri ilgiden yararlan-
mak istemeleri ve Afrika kıtasın-
da ırk eşitliği için mücadele et-
meleri, Tanzanya ve Zambiya
devlet başkanlarının ortak özel-
likleridir.

Tanzanya'nın dış politikasında-

Gerekli bilgiler

Nüfusu: 14 Milyon, Fert
başına milli gelir: 65 do-
lar, Kalkınma hızı: Yüzde
3.8, Okur—yazar oranı :
yüzde 20, Etnik gruplar:
yüzde 99 Afrikalı (özellik-
le Bantu kabilesi), Avrupa-
lı, Arap, Hintli; Dinsel
gruplar: Animist (yüzde
44), Müslüman (yüzde 31),
Hristiyan (yüzde 25); Si-
lâhli kuvvetler: Kara kuv-
vetleri 10 bin, deniz kuv-
vetleri 100, hava kuvvetle-
ri 250; Başlıca ihraç mal-
ları: Elması altın, tuz, kö-
mür ve demir; Başlıca şe-
hirler: Darüsselam (şe-
kent) 300 bin, Zanzibar.

Tarihsel gelişim: 1964
Nisanında birleşerek Tan-
zanya adını alan iki ülke-
den Tanganika, eski bir
Alman sömürgesidir. Birin-
ci Dünya Savaşından son-
ra İngilizlerin eline geçti,
nihayet 1961 yılında bağımsız-
lığına kavuştu. Zanzi-
bar ise daha önce Arapla-
rın ve Portekizlilerin yöne-
timindeyken 1890'da İngi-
liz sömürgesi oldu ve 1963
te bağımsızlığını elde ede-
ne kadar İngilizlerin elin-
de kaldı.

ki diğer bir aktif unsur ise Kuzey
komşusu Uganda'daki gelişmeler
karşı gösterdiği duyarlılıktır. Ge-
çen yılın sonlarında Tanzanya'da
yaşayan eski Uganda Devlet Ba-
şkkanı Milton Obote'nin İdi Amin
yönetimine karşı düzenlediği ve
Tanzanya topraklarında yönetilen
silâhli hareket iki ülkeyi neredey-
se bir savaşa sürüklüyordu. Son
günlerde Uganda'daki gerilla ey-
lemlerinin Tanzanya tarafından
desteklendiği yolunda İdi Amin'in
yönelttiği suçlamalar, aradaki ger-
ginliğin devam ettiğini göstermek-
tedir.

yüksek bir huzura

Babandır !

HASAN HÜSEYİN

Salon bir anda karıştı. Kimin kime saldırdığı, kimin kime vurduğu, kimin kime ne dediği belli değildi. Başkan, önce elindeki kalemle vurdu masaya, sonra eliyle vurdu, sonra yumruğuyla... Kimsenin aldrığı yoktu adama. Bunun üzerine ayağa kalktı ve topuğunu vurdu yere :

«— Lütfen susun, beyler!»

Gürültü daha da arttı. Başkan, bu kez, topukları üzerinde sıçramağa, yumruğuyla da masaya vurmağa başladı :

«— Susun diyorum, susun! Heey, size söylüyorum beyler, lütfen susun!»

Bir köşede, sürüp giden kavgayı seyretmekte olan iki kişiden biri, öbürüne,

«— Hale bak» dedi. «Orkestra şefine benzemiyor mu?»

Başkanlık kürsüsündeki adam gerçekten de bir orkestra şefine benziyordu bu haliyle. Yumruğunu vurup masaya, sıçırıyordu. O sırada bir delege, masanın çekmesinden bir transistörlü radyo çıkarttı ve düğmesini çevirdi. Neresi olduğu belli değildi, heybetli bir marş çalmıyordu. Delege, radyonun düğmesini sonuna kadar açtı. Salon bir anda marşla doldu. Şimdi herkes, birbirine, marş temposuyla saldıırıyor, marş temposuyla vuruyordu

— Rak, rak ka.. küüüüt!

— Rak, rak ka.. güüüüm!

— Rak, rak ka.. ben senin..

— Rak, rak ka.. ben de senin..

Delege, elinde radyo, salonda bir o yana, bir bu yana gidip gelmeğe başladı. Uyumlu kavgayı böyle da ha iyi görebiliyordu. Birdenbire bitti marş. Delege, yeni bir marş bulabilmek için çabuk çabuk karıştırdı radyoyu, sağa sola büktü düğmeyi. Öyle sesler çıktı ki radyodan, salon bir anda çorbaya döndü. Az önceki «marş temposu kavg»dan iz bile kalmamıştı; herkes birbirine çok düzensiz biçimde saldırıyor ve çok düzensiz biçimde vuruyordu. Başkanın çırmışları da düzensizleşmişti. Fırtınada kurumağa bırakılmış caması gibi göbek atıyordu başkan.

Bu sırada mikrofona bir delege çıktı :

«— Arkadaşlar, bu salon..»

«— Babandır baban!»

Adam, sesin geldiği yeri saptamağa çalışırken, bütün salon, koro halinde bağırmağa başladı :

«— Babandır, baban! Babandır, baban!»

«— Sayın arkadaşlar..»

«— Babandır baban!»

«— Sayın arkadaşlar, biz buraya..»

«— Babandır baban!»

Mikrofondaki delege kızdı :

«— Böyle giderse, reform..»

«— Babandır baban!»

«— Fakat Anayasa..»

«— Babandır baban!»

Salon uğulduyordu. Delege birtürlü konuşamıyordu. İndi mikrofondan. O inerken bir başkası geldi mikrofona :

«— Az önceki arkadaşımız..»

«— Babandır baban!»

Delege, sesleri bastıran bir sesle bağırdı mikrofonda :

«— Ulan, sizin babanız be!»

On kişi, mikrofondaki delegenin üzerine yürürken, başkan resmen kazaska yapıyordu.

«— Lütfen, beyler!.. Beyler, lütfen!»

Mikrofon da bu arada başkasının eline geçmişti. Bir anlık bir sessizlik oldu salonda, Delege, bundan yararlanarak söze başladı :

«— Dış ticaret açığımız..»

Soldan bir grup :

«— Babandır baban!»

«— Gelir tahminleri..»

«— Babandır baban!»

«— Suudi Arabistan'a kazık satmakla..»

«— Babandır baban!»

Beş kişi bir kişiyi, teskere gibi, kolundan bacağundan tutmuş, dışarıya çıkarıyordu. Salonun dibinden biri, «**Tabanca çekti, Başkan!**» diye bağırdı. Bir başkası, «**Elini arkasına attı, Başkan!**» diye haykırdı. Mikrofona başkası gelmişti.

«— Muhterem arkadaşlar..»

«— Babandır baban!»

«— Muhterem arkadaşlar.. Sıkıyönetim..»

«— Babandır baban!»

Başkan, kazaskayı bitirmiş, çarlistona başlamış

tı. Radyolu delege, durmadan karıştırıyordu radyo-sunu. Bazan bir marş, bazan bir napoliten şarkı çıkıyordu. Salonun havası ona göre değişiyordu. Mikrofondaki delege, konuyu değiştirmek için öksürünce,

«— Babandır baban!» diye bağırdılar.

Adam konuşmadan indi mikrofondan. Başkası geçti.

«— Muhterem arkadaşlar!»

«— Babandır baban!»

«— Yahu, ben sizdenim be!»

Patlacına biçiminde bir — iki «babandır» sesi geldi ve salon sustu. Niçin susulduğunu anlamak için herkes birbirine baktı. Bu sırada, kürsüdeki konuşmacı, dereden tepeden konuşuyordu:

«— İçimizde Makkartiler bulunduğunu söylüyorlar, arkadaşlar. Bu şerefsizler...»

Ortalardan biryerlerden biri bağırdı:

«— Babandır, baban!»

Buna katılanlar oldu:

«— Babandıııır!»

Sol yandan biri,

«— Ulan, amma da gırgır be!» diye güldü.

Biri, bu sözü aldı ve mikrofondakine doğru bağırdı:

«— Gırgırdır, gırgır!»

Mikrofondaki:

«— Gırgır geçmiyoruz arkadaşlar!» diye gürlüdü.

«Burada rejim meselesini konuşuyoruz. Rejim meselesi bugün...»

«— Babandır baban!» diye bağırdılar.

Mikrofondaki adam kızdı, topuğunu yere vurarak bağırdı:

«— Benim babamsa, sizin de yengeniz!»

Sert adımlarla indi kürsüden.

Başkan ise, üç metrede volta vurarak «teessüflerini» bildiriyordu. Salondaki gürültüden azıcık fırsat bulunca, çingırağı olanca gücüyle çaldı:

«— Beyler, bu şartlar altında, toplantıya devam etmemiz mümkün değildir! Sizi sükkünete davet ederim! Böyle kongre olmaz!»

Başkan böyle der demez, salon yine karıştı. Kimin kime vurduğu, kimin kime sövdüğü, kimin kime saldırdığı belli değildi. Dinleyicilerden biri, yanındaki dinleyiciye,

«— Kuzum dedi, «burada tartışma böyle mi yapılır?»

«— Hayır» dedi yanındaki, «bunlar tartışmıyorlar. Bu, yeni çıkmış bir danstır.

Buna, iktidarsızlığın iktidar dansı diyorlar. Bazı ülkelerde bu dansı sözlerle yapıyorlar, bazı ülkelerde de, burada gördüğünüz gibi, tekme — tokatla... Çok moderin bir danstır. Dışarda, bu dansı öğreten okullar bile var.»

Adamın ağız, şaşkınlıktan açık kaldı.

«— İyi ama» dedi, «baksanıza, birbirlerinin kafasını gözünü yarıyorlar...»

«— Normaldir... Kelimelerin kafasını gözünü yarmak neyse, insanların kafasını gözünü yarmak da odur. Birazdan kolkola çıkarlar ve bir güzel çerkerler kafayı.»

Bu sırada mikrofonta bir başka delege gelmişti. Konuşmacı, durmadan el-kol hareketi yapıyor, çırpınıyor ve durmadan birşeyler söylüyordu, ama, dinleyen ve anlıyan yoktu. Arada bir,

«— Babandıııır!» sesleri duyuluyordu.

Konuşmacının, çantasını hızlı hızlı karıştırdığı ve içinden bir kazık çıkardığı görüldü. Kazığı havaya kaldıran konuşmacı;

«— Arkadaşlar» dedi, «bu kazık...»

Gerisini getirmesine fırsat vermediler;

«— Babandıııır, baban!» diye bağırdılar.

Fakat konuşmacı, mutlaka birşeyler söylemek istiyordu. Gürültü diner gibi olunca devam etti konuşmasına:

«— Muhterem arkadaşlar, bu kazık...»

«Kazık» sözünü duyan salon, hem kahkahalarla gülüyor, hem de «Babandır, baban!» diye bağıriyordu. Konuşmacı, topuğunu yere vurdu ve kazığı iyice havaya kaldırdı:

«— Siz böyle yaparsanız..., Yarın, bu kazığı bizim yememiz mümkündür!»

Salon, hop diye ayağa kalktı:

«— Geri al!»

«— Sözüü geri al!»

«— Sensin kazık, sensin!»

«— Babandır, baban!»

Başkanlık divanı artık iyice umarsız kalmıştı. Herkes birbirine ve konuşmacıya bağıriyor, ağzına geleni söylüyordu. Konuşmacı, bir elinde çantası, bir elinde kazık, sert adımlarla yerine dönerken homurdanıyordu:

«— Bu kazığı biz yonttuk... Yarın kimin yiyeceği belli olmaz!»

Sağdan bir grup, konuşmacının üzerine çullandı:

«— Muhalıfım ha?»

«— Vurun namussuz!»

«— Kazığı kullanın, kazığı!»

Adamı, saldırganların elinden güçlkle aldılar. Kazığı eline geçiren bir delege, sıralar arasında dönüyor ve bağıriyordu:

«— Muhalıflerimize en güzel ve hazır cevabımız budur!»

Salon yıkılıyordu kahkahadan. Biryandan da, ya rahaları dışarıya taşıyorlardı.

Başkan, ortahğin biraz yatıştır gibi olduğunu görünce,

«— Muhterem arkadaşlar» dedi, «şimdi gündemin, yedinci maddesine gelmiş bulunuyoruz. Çalışma raporu hakkında söz isteyenler?»

Lehinde, aleyhinde, üzerinde, altında ve yanında söz isteyenler parmak kaldırıp adlarını yazdırdılar. Başkan, önce, çalışma raporunun lehinde söz isteyen bir delegeyi mikrofonta çağırdı. Mikrofonta çıkan delege, hemen söze başladı:

«— Sayın Başkan, muhterem delegeler...»

Ortalardan biryerden. «Yağcım!» diye bağıran oldu. Buna, başka bir köşeden «Babandır, baban!» cevabı verildi.

Çalışma raporunun eleştirisi böylece sürüp gitti.

Ahlâksal Kalkınma Reformu

Ülkemizde son yıllarda ilgiyle izlenen siyasal fikir oluşumları içinde, ahlâksal kalkınma özel bir önem kazanmağa başladı. Cumhuriyet Senatosunda AP Grubu adına konuşan kişi, Kur'an'dan arapça âyetler okuyarak bu düşünceyi pek güzel savundu. Sayın konuşmacının dediklerine katılmamak elden gelmiyor; fakat, âyetleri türkçeye çevirerek açıklamasını yadırgadım doğrusu. Ne demek efendim? Müslüman bir ulusun parlamentosunda herkes, bu âyetlerin arapçasını bilmek zorunda olmalıdır. Bilmeyenlerin de o yüce Mecliste yeri olmamak gerekir. Ahlâksal kalkınmayı sağlamak için yapılması gereken ilk iş, sayın AP temsilcisinin yönetiminde TBMM'de Kur'an Kursları açmak olmalıdır. Kursların açıldığı yerin önemini gözönüne alarak, Suudi Arabistan'dan özel hocalar getirilmelidir.

İş bununla bitmez tabii. Bu konuda hemen bir Anayasa değişikliği yapılarak, Anayasa'nın başına, ortasına ve sonuna, ahlâksal kalkınmayı zorunlu kılan maddeler eklenmelidir. Bir Ahlâksal Kalkınma Bakanlığı kurulmalı ve Bakanlığın hazırlayacağı, Ahlâksal Kalkınma Reform tasarısı yüce Meclis'e tezelden sunulmalıdır.

Ahlâksal Kalkınma Bakanlığı'nın kurulmasında son derece dikkatli olmak gerekir. Bakanlık, başarılı olabilmek için, çeşitli ahlâksal eğilimleri temsil edecek nitelikte olmalıdır. Nurcular, Süleymanlılar, Çorbacılar, Ticanlılar, Hahanlılar, Hammamlılar, Kaltanlılar, Hakanlılar ve Yabanlılar birer Genel Müdürlük olarak örgütlenmelidir. Şeyh lere, babalara, dedelere, hacılara, bacılara ve hocalara önemlice mevkiiler verilmelidir. Bakanlıkta sürekli düşünce ayrılıkları çıkacaktır. Bu düşünce ayrılıklarını çözümlenmek için, Bakanlığın, hipodromu andırır bir konferans salonu olmalıdır. Aralarında ayrılık olan Genel Müdürlük personelinin tümüyle cenge girmesi gereksizdir. Eski Arap geleneğine uygun olarak, sadece genel müdürlerin meydana gelerek cenge tutuşması yeter. Bakanlığın geri kalan personeli, oturdukları yerden gidişatı izlemeli ve bağlılık gösterisinde bulunabilmelidir. Yalnız, bir bacı ile bir hacımın cenge tutuşması, sorun yaratabilir. Ahlâken, evli olmayan kadın ve erkek birbirlerine 2 metre 95 santimden daha fazla yaklaşamayacakları için, bacılar, bu mesafenin ötesinde kalarak cenk etmeli ve birbirini manevî güçleri ile altetmeğe çalışmalıdır.

Bakanlık, böylece, amacına uygun bir şekilde örgütlendikten sonra, ilk iş olarak, Ahlâksal Kalkınma Reform tasarısını hazırlamalıdır. Her tasarı gibi, bu tasarının da bir gerekçesi olacaktır. Ahlâk konusunun resmî belgelerde belirtilmesi

sakıncalı olabileceğine göre, kendimizi «ahlâken geliştirmekte olan» bir ülke olarak tanımlamak gerekecektir. Reform, bu gelişmeyi planlamayı amaçlamalıdır.

Ahlâksal kalkınmayı sağlamak için, DPT'da «Ahlâksal Planlama Dairesi» kurulmalı ve şimdiye kadar uygulanan materyalist eğilimli plânlara artık bir son verilmelidir. Ahlâken daha gelişmiş ulusların kuracağı «Türkiye'yi Ahlâken Kalkındırma Konsorsiyomu»ndan düşük faiz ve uzun vadeli ahlâki borç alarak özel girişim aracılığı ile yatırıma geçmeliyiz. Devlet, ahlâk üzerine ağır vergiler koyarak, fakir halktan aldığı ahlâki zenginlere devretmeli, böylece ortaya çıkacak ahlâk birikimi sonunda yatırımların doğmasını sağlamalıdır.

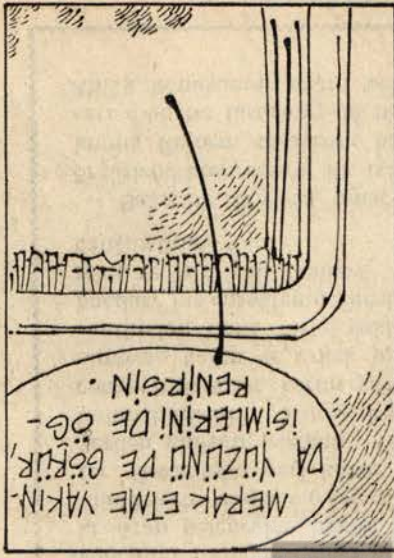
Bu arada fakir halkın ahlâkının azalıyor olmasından asla endişeye kapılmamak gerekir. Büyük ahlâksal kalkınma sağlanınca, onlara da bir şeyler düşecek elbet. Fakirler zaten oldum olası ahlâk yoksunudur. Gecekondularda, ufacık bir odada bütün bir aile yaşar. Böyle olunca, çocuklarda ahlâk mı kalır? (Hele Hindistan'da daha da kötümüş. Aileler sokaklarda yaşıyor...) Sanki koca Türkiye'de ev kalmamış gibi, neden gidip gecekonduya oturuyorlar? Ahlâka boşverdikleri için, tabii... Bu ahlâksal kalkınma olsun, hepsi gelip, en lüks semtlerde, Çankaya'da, Bahçelide, Küçükcesat'ta, Kavaklı'da oturacak, bakın görün.

Temizlik imandan gelir derler. Gelin görün ki, iman diye birşey kalmadı. Çünkü, Başkent'in sokaklarından gelip geçenler hiç de mis gibi kokmuyorlar. Suç Belediye'nin mi? Hayır efendim. Gün yirmi dört saat sıcak soğuklu su akar bu Başkent'in evlerinde. Üstelik, temizliği öven yaf-taları da var Belediye'nin dört bir yanda. Neden herkes pis öyleyse? Ahlâk zaafiyetinden, tabii!

Bilimcilere göre, fukara çocuklarının çok suç işlemeleri, toplumsal dengesizlikten, ekonomik geri kalmışlıktanmış. Yanlış, tabii! AP Senato Grubu temsilcisi ne özlü ve güzel belirtti bilimcilerin yanlıgısın. İlk Beş Yıllık Ahlâksal Kalkınma Plânı bir uygulansa, bu insanlar gecekonduların rutubetli ve karanlık odalarına sığınmaktan vazgeçecekler. (Vazgeçmeyenleri ve ahlâksızlıkta diretenleri ise 20 yıldan az olmamak üzere hapsetmek için hemen bir Anayasa değişikliği yapılmalıdır.) Her gün tertemiz yıkanacaklar. İş bulabilecekleri için âdî suçlar işlemeyecekler.

Okuyacaklar. Kişilik ve onur sahibi olacaklar. Hele bir, Ahlâksal Kalkınma Bakanlığı kurulsun, hepsi olacak bunların.

Türker Alkan

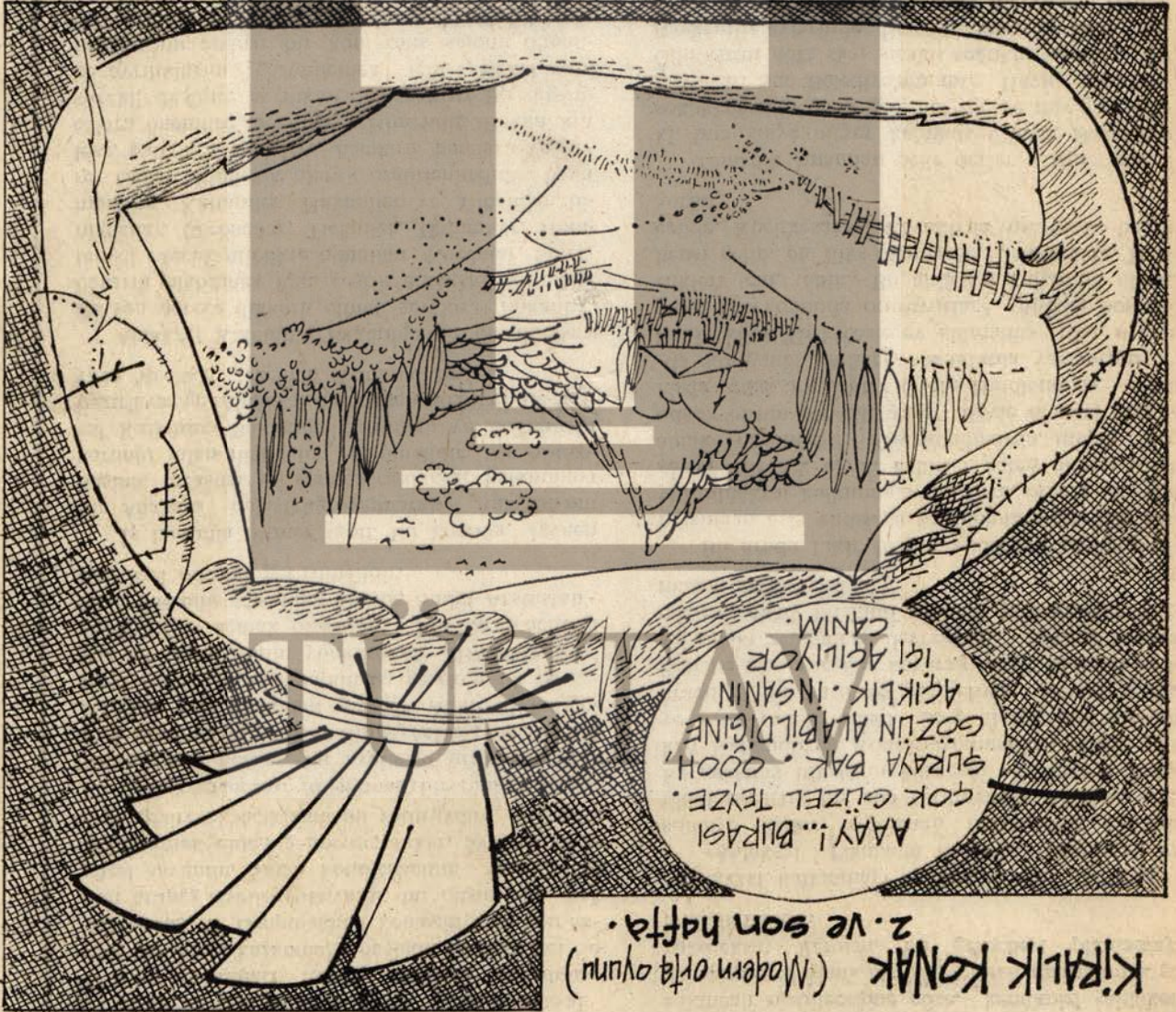
MERAK ETME YAKIN-
DA YÜZÜNÜ DE GÖRÜR,
İSİMLERİNİ DE ÖĞ-
RENİRSİN.

EYET, YÜZÜNÜ
YUKARIYA GEVİRMİŞ
ÜÇ BEŞ KİŞİ GÖRÜ-
YORUM AMMA,
...YÜZLERİNİ
SEÇEMİYÖ-
RUM.

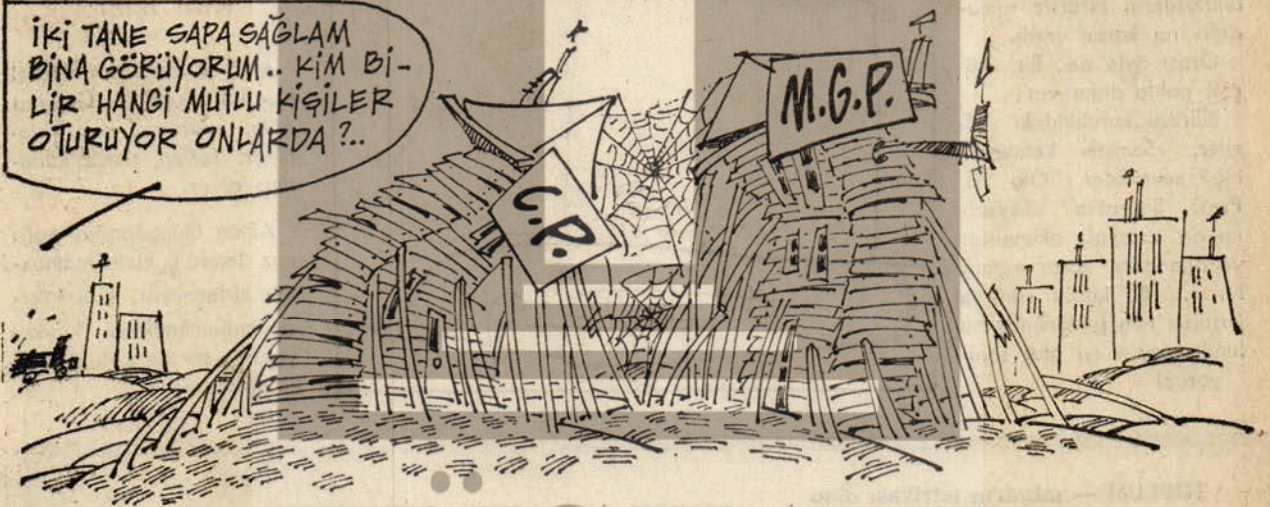
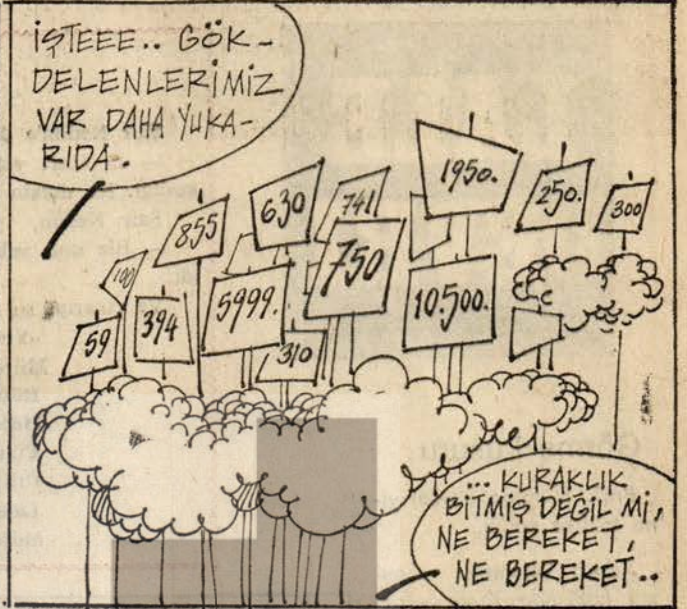
BİRAZ YUKARI-
LARA BAK BAKA-
LIM KARA KIZIM.
NELER GÖRÜYÖR-
SUN ?

AAAY !.. BURASI
ÇOK GÜZEL TEYZE.
ŞURAYA BAK. ÖÖH,
GÖZÜN ALABİLDİĞİNE
AÇIKLIK. İNSANIN
İÇİ AÇILIYOR
CANIM.

KIRALIK KONAK (Modern orta oyunu)
2. ve son hafta.

Semih Balçoğlu

Benim Balıkcısı

LÂLE DEVRI

GELDI

Şair Nedim'e dediler ki :

— 13 Mart yaklaştı, üstad. Süleyman bile demokrasi şampiyonu kesildi. Ne dersin sen, bu işlere?

Şair Nedim,

— Biz onu vaktiyle söylemişiz, dedi. Bizde evvel çok nevâlar vâridi..

Ve çıkarıp, şu şiiri uzattı :

«Yine bezm-i cemene lâle fîrûzan geldi
Müjdeler gülşene kim vak-i Çirâgan geldi
Bülbül âşüftelenip bezme gazel-hân geldi
Müjdeler gülşene kim vakt-i Çirâgan geldi
Çıkıp ikbâl ile gülzâra şehensâh-ı cihan
İltifâtıyla eder gülleri şâd ü hândan
Lâlezâra gelir elbet yine sultân-ı zaman
Müjdeler gülşene kim vakt-i Çirâgan geldi.»

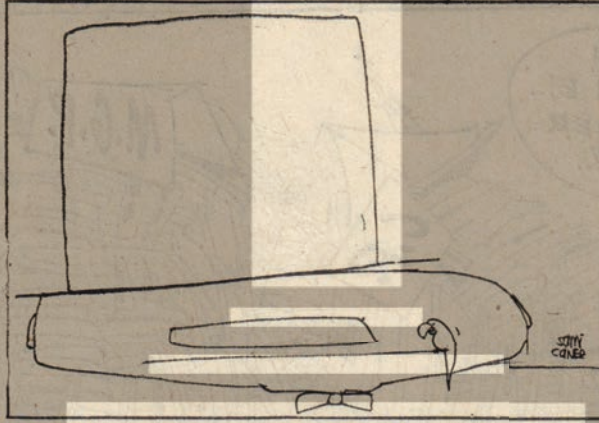
Görme kusuru

Prof. Mümtaz Soysal yine tahlîye edildi.

Askerî Yargıtay, «Soy-sal hakkında rapor veren bilirkişilerin tarafsız oımadığı» na karar verdi.

Orası öyle de.. Bir küçük nokta daha var:

Bilirkişi kurulundaki kişiler, «Sosyal» kelimesini hiç sevmeyiz. Ola ki, Prof. Soysal'ın «Soysal» ını da «Sosyal» okumuşlar ve ona göre karar vermişlerdir. Bu küçük «görme kusuru» nun gözönünde bulundurulması iyi olur sanıyoruz!

Kirli işler

Merkez Bankası Genel Müdürü Memduh Güpgüp oğlu, «paramız çok kirleniyor. Lütfen, temiz kullanın» diyor.

Aman Güpgüpoğu, paramız temiz kullanılmaktan kirlenmiyor, kirli işlerde kullanılmaktan kirleniyor. Ve bir de kirli ellerde birikmekten!

TOPLUM — mizah'ın tefrikası olup ayrıca para ile satılmaz ve pay kuponu yoktur.

Lâle devrinde sünnet (8)

(Geçen sayıdan devam)

Kalaycılar: Gümüş buhurdan, gümüş gülâbdan.

Bltpazarı esnafı: Bunların düğünlerde hediye vermeleri müted değildi. İlk defa bu düğünde de hediye vermek şerefine nail oldular. Bir çift incili çizme ve filâr verdiler.

Kürkçüler: 2 tahta vaşak nâfesi, 13 tahta kakım, iki tane saz postu.

Sırmakeşler: Sırmalı bir tahtirevan hediye ettiler. İçi kırmızı çuha düşeliydi. İçinde pamuk ile doldurulmuş sade hatayı ile kaplı nefis bir minder vardı. Minderin üstünde de İstanbul dibasından bir şilte, dört tane dîba yastık vardı. Dışı beyaz sırmadan tel kafesi, dört tarafında da cam yerine yirmi dört parça ayna vardı. Her biri 30.'ar dirhem elvan sırmadan 35

tane püskül sallanıyordu. Bu nefis tahtirevan, örtüleri sırmalı dîbadan yapılmış iki müzeyyen ata koşulmuştu.

Nalbantlar: 4 gümüş nalın, 24 gümüş çivi, gümüş şamdan, gümüş tepsi, gümüş tas.

Sandalcılar: Bir fağfurtu gülâbdan ve buhurdan, 2 gümüş maşraba, gümüş sürahi, gümüş tepsi.

Seraserciler: Birçok kıymetli kurnaşlar.

Semerciler: Bir gümüş semer, gümüş maşraba. 3 küçük kahve tepsisi.

Muytblar: 700 dirhem bir gümüş eğer kemeri, 500 dirhem bir çift gümüş özengi.

Arpacılar: Bir gümüş sini, gümüş eğer kemeri, gümüşten gülâbdan ve buhurdan.

(Hediye verme faslı burada bitti. Gelecek sayı, bu sünnet işini kökten bitiriyoruz.)

Amerikan tipi

Sayın Ecevit diyor ki: «Bir ülkede demokrasi ne kadar iyi işlerse, o ülkede devletin başındaki kimse-nin adı ve varlığı o kadar az işitilir.»

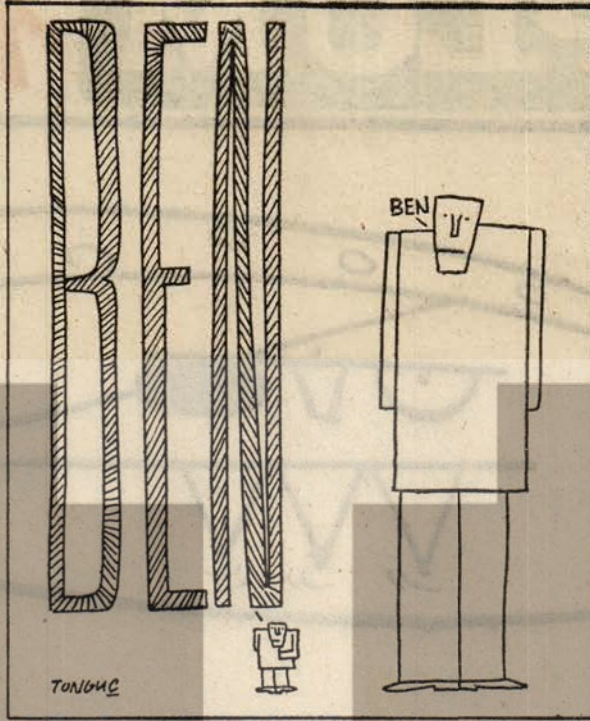
Sayın Ecevit'in, İngiliz ti-pi demokrasiyi tanımladı-ğı belli. Oysa bizimki, A-merikan tipi demokrasi! Baksanıza, demokrasinin sesi soluğu çıkıyor mu A-merika'da? Sesi soluğu çı-kan, yalnızca Nikson!

Sevsinler:

Eroin kaçakçılığından Fransa'da yargılanan ve onbeş yıla mahkûm olan MHP'li senatör Kudret Bay han'ın sevimli avukatı ba-kın ne diyor:

«Müvekkilim Kudret Bay-han saf ve zekâ seviyesi ortamın altında bir kimse olduğu için bu işlere ka-rıştı...»

Sevimli avukata deriz ki:
- Zekâ seviyesi ortamın altındakilerin Türkiye de se natör olduklarını kim söy-le-di? Ama eğer, MHP'ye girdi diye söylüyorsanız bunu, hemen belirtelim ki, yanılıyorsunuz Bay Avu-kat! Bir kimse hem sena-tör, hem MHP'li ve hem de eroin kaçakçısı ise, mutla-ka üstün zekâlıdır. Hatta, «açıkgöz»!

Nerde o günler

Demirel diyor ki: «Dâva mız, milleti söz sahibi yap-ma dâvasıdır.»

Milletin söz sahibi olma-sı için, önce toprak sahibi okul sahibi, diploma sahi-

bi, iş sahibi, para sahibi, huzur sahibi olması gere-kir. Bunları da ona veren olmadığınca göre, milletin söz sahibi olması kıyame-te kalmış demektir, Bay De-mirel! Siz, vekâlet ücretini zi almağa devam edin!

Anlaşıldı

Gazeteler harıl harıl, Cumhurbaşkanı olacak ki-şide aranan nitelikleri sı-ralıyorlar.!

Karadenizlinin biri de-miş ki:

— Hamsiden elli çeşit yemek yapılır.

Vatandaş merak etmiş:
— Elli çeşit mi? Nedir onlar?

— Evvelâm, tatlı yapı-lur..

— Tamam, tamam, de-miş. Anladım gerisini!

Cumhurbaşkanı olacak kişide aranan nitelikler-den birini söylersek yeter, değil mi?

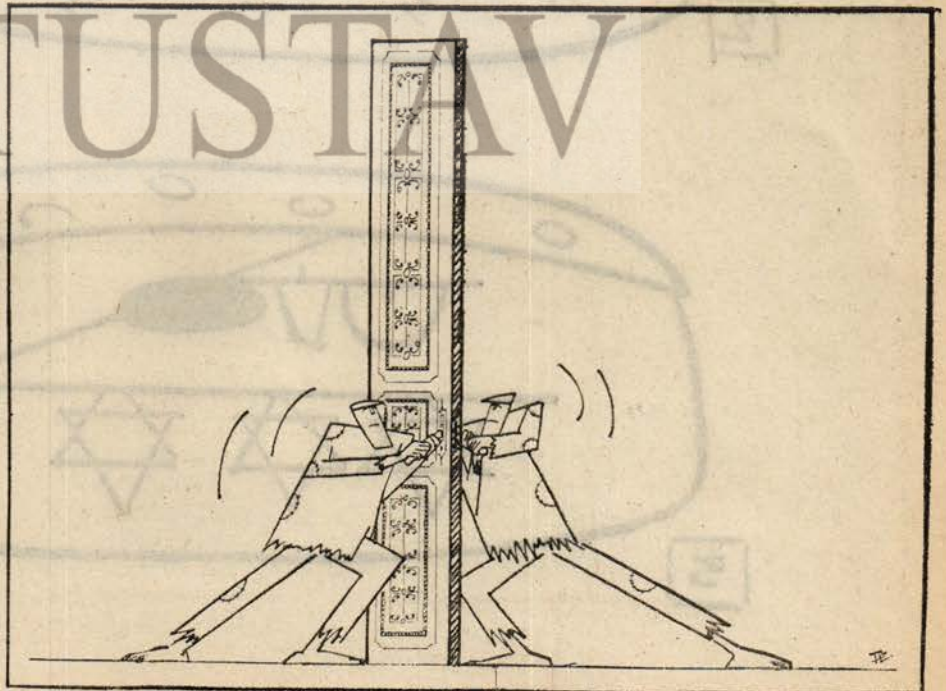
«27 Mayıs ve 12 Mart Muhtırasına ters düşmüş bir kişi olmayacak.»

İkiden biri

Ankara Barosu diyor ki: «Anayasa sık sık değiştiril-memeli.»

Peki ama, o zaman bu ülke hepten geri kalmaz mı?

Çünkü, tutucu güçler hep aynı kalmak istediklerine göre, sık sık değişmek A-nayasaya düşüyor. (

Özgür İnsan aylık dergi

SANAYİLEMEMİŞ TÜKETİM TOPLUMU

GELENEKSEL KÖYLÜLÜĞÜN ÇÖKÜŞÜ

BÜLENT ECEVİT
demokrasinin asgarisi olmaz

ÜNİVERSİTEDE ÖĞRENİM REFORMU

12 MART'TAN-12 MART'A VE CUMHURBAŞKANLIĞI
sayı 10, mart 1973

1

2

3

IRHAN